

De Koopman van Venetië

van William Shakespeare

Oorspronkelijke titel
'The Merchant of Venice'

Vertaling:
Harrie Hageman 1998
naar 'The Arden Edition of the Works of William Shakespeare'

Deze vertaling is een uitgave van Stichting Wereld Premieres Amsterdam.
Alles van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.
Niets van deze uitgave mag worden openbaar gemaakt zonder voorafgaande toestemming vande uitgever.

PERSONEN

De Doge van Venetië	
De Prins van Marokko.....	Dingend naar de hand van Portia
De Prins van Arragon.....	Dingend naar de hand van Portia
Antonio.....	De koopman van Venetië
Bassanio.....	Vriend van Antonio en verliefd op Portia
Gratiano.....	Vriend van Antonio en Bassanio
Salerio.....	Vriend van Antonio en Bassiano
Solanio.....	Vriend van Antonio en Bassanio
Lorenzo.....	Verliefd op Jessica
Shylock.....	Een joodse geldhandelaar
Tubal.....	Vriend van Shylock en eveneens jood
Lancelot Gobbo.....	Een clown en dienaar van Shylock
De oude Gobbo.....	Vader van Lancelot
Leonardo.....	Dienaar van Bassanio
Balthazar.....	Dienaar van Portia
Stephano.....	Dienaar van Portia
-- -- -- -- --	
Portia.....	Een rijke erfgename te Belmont
Nerissa.....	Dienares en metgezellin van Portia
Jessica.....	Dochter van Shylock
-- -- -- -- --	
Venetiaanse senatoren	
Gerechtsdienaren	
Een cipier	
Dienaren en gevolg	
-- -- -- -- --	
Plaats van handeling.....	Venetië en het huis van Portia in Belmont

**De Koopman van Venetië
van William Shakespeare**

Opgevoerd door het
FLEX THEATER
Stichting Wereld Premieres

Eerste voorstelling:
FlexTheater Creil Noordoostpolder 30 mei 1998

De voorstelling werd tijdens de maanden juni en juli 1998 gespeeld in bedrijfsruimtes, boerenschuren, kerken, sportzalen, enz. in de Provincies Flevoland en Overijssel

Vertaling, regie en vormgeving:
Harrie Hageman

rolverdeling:

Shylock, Antonio en Lancelot:	Caroline van Houten
Shylock, Bassanio en Lorenzo:	Gijs Schoneveld
Shylock, Gratiano, Arragon, Marokko en Tubal:	Stefan Louman
Shylock, Jessica, Salerio en de Doge:	Izaira Kersten
Shylock, Nerissa, Solanio en Gobbo:	Birgitta Vrenegoor
Shylock, Portia:	Saskia Rinsma

Productie:

Agnes de Bruyn
Wendela de Vos
Jeroen Vuyk
Herma Coumou
Harrie Hageman

Productie-assistentie en uitvoering achterdoeken:
Cees Jonker

Lichtontwerp:
Gè Wegman

Kleding ontwerp:
Mariëlle van Herpen

Kleding uitvoering:
Mariëlle van Herpen
Martin de Bruin

Fotografie:
Reyn van Koolwijk

Techniek:
Alicia Ziff
Cees Jonker
Pieter de Hoop

**Harrie Kramer
Jan Slijkhuis
Popel Coumou**

Catering:
**Popel Coumou
Herma Coumou**

Stemadvies:
Ronald Klekamp

Met dank aan:
**Stichting A.C.L.
fam. de Graaf
Theo Klooster
Dirk Mol
Piet Reinders
STOA
Piet Tuytel
Alle particulieren, instellingen en bedrijven
die hun ruimte beschikbaar stellen.
Allen die ons in de verschillende gemeenten
met raad en daad bijstaan.**

Met financiële steun van
**Fonds voor de Podiumkunst
Podium Kunst Werk
Provincie Flevoland
Provincie Overijssel
Prins Bernhard Fonds
V.S.B. Fonds
De diverse gemeenten
Donateurs Stichting Wereld Premieres**

Antonio, Salerio en Salanio komen op.

- Antonio Ik begrijp maar niet waarom ik droevig ben.
 Het drukt me zo neer, heb jij dat ook?
 Hoe ik er aan kom
 en waar vandaan
 is mij een raadsel.
 Ik wordt er zo misch van.
 Ken me zelf niet meer.
- Salerio Je bent met je hoofd op zee
 waar jouw schepen met gebolde zeilen
 arrogant voorbij gaan
 aan de grote golven
 en het kleine handelsvolk.
- Solanio Wanneer ik in zo'n situatie was
 ik zou geen oog meer dicht doen
 elke avond met mijn vinger in de lucht
 zou ik staan voelen waarheen de wind gaat.
 Iedere windvlaag elke weersomslag zou mij terneer slaan.
- Salerio Koude rillingen lopen over mijn rug
 wanneer ik denk aan wat de storm op zee doet
 Zelfs het zien van het zand in de looper
 zou mij het schuren doen horen
 van de scheepsbodem over de rug van de zandbank.
 De steunbeer in de kerk wordt voor mij het rif
 waarop het schip met man en lading te pletter slaat.
 Vertel mij niets, ik begrijp hem
 wanneer hij aan zijn schepen denkt.
- Antonio Nee. Dat is het niet.
 Mijn geluk hangt niet aan een schip
 en evenmin aan geld.
 Het is iets anders wat me beklemmt.
- Solanio Maar dan ben je verliefd.
- Antonio Kom, kom.
- Solanio Ook niet verliefd?
 Dan ben je droevig omdat je niet blij bent.
 En kun je voor hetzelfde geld zeggen
 dat je blij bent omdat je niet droevig bent.
 De natuur kent vreemde vogels.
 Als bij de januskop bepaalt willekeur de stand.
 Sommigen lachen on-op-hou-de-lijk
 met geknepen ogen als een papegaai op een doedelzak.

Anderen, azijnhoofden, vragen met geknepen lippen:
“Is dit leuk moet ik lachen en zoja hoe.”

Bassanio, Lorenzo en Gratiano op.

Daar is je vriend Bassanio met Gratiano en Lorenzo.
Wij gaan
we laten je in beter gezelschap.

Salerio Ik had je graag eerst opgevrolijkt
 maar ik weet je nu in goede handen.

Antonio Ik stel je zorgen zeer op prijs.
 Maar ik weet
 je moet nu weg om je eigen zaak te regelen.

Salerio Goede morgen heren.

Bassanio Jongens wanneer lachen we weer eens.
 Wat is er gaande
 jullie kijken zo zuur.

Salerio We spreken elkaar nog wel.
 Salerio en Solanio af.

Lorenzo Bassanio je bent nu bij je vriend
 dus kunnen wij gaan.
 We zien elkaar vanavond.

Bassanio Ik zal er zijn.

Gratiano Je ziet er niet goed uit Antonio.
 Jij wilt alle leed van de wereld dragen
 je zult er aan ten onder gaan.
 Je bent erg veranderd.

Antonio Ik neem de wereld zoals ie is.
 Iedereen speelt daarin zijn eigen rol.
 De mijne echter Gratiano
 is geen vrolijke.

Gratiano Laat mij dan maar die van de zot spelen.
 Mijn gezicht mag zich verkreukelen door de lach.
 Luister Antonio, ik spreek tot je, als vriend.
 Ik ken mensen die voor wijs worden gehouden
 alleen omdat ze weinig spreken
 noch blijdschap noch verdriet tonen.
 Zouden zij praten, voluit lachen en hartverscheurend huilen
 geen mens zou hen nog herkennen.
 Met jouw neerslachtige en verlaten blik
 verberg je net als deze dwazen

je ware gezicht
achter een bedrieglijk geheimzinnig en zwijgzaam waas.
Maar laten we daar een andere keer op terugkomen.
Kom Lorenzo.
Heren.

Lorenzo Heren, tot bij het diner.
Overigens wil ik u graag nog even melden
dat men mij nu eveneens voor een wijze dwaas kan houden
daar Gratiano mij geen enkele gelegenheid tot spreken liet.

Gratiano Als je nog 'n tijdje bij me blijft
ben je de klank van je eigen stem vergeten.

Antonio Tot ziens mijn waarde heer.
Ik zal spreken, 'n volgende keer.

Gratiano Als ik nog wat zeggen mag.
Ik wacht met spanning op die dag.
Gratiano en Lorenzo af.

Antonio Wat 'n goddelijke stilte.

Bassanio Hij vertelt 'n eindeloze hoeveelheid niets.

Antonio Vertel jij mij dan maar
voor welke schoonheid
jij je geheime reis wilt ondernemen.
Je zou het me vandaag onthullen.

Bassanio Het is je vast niet onbekend Antonio
dat ik meer geld uitgaf de laatste jaren
dan in mijn bezit was.
Al die tijd in weelde moet ik nu bezuren.
Ik klaag niet, ik draag mijn schuld.
Doch ik ben jou het meest verschuldigd
in geld en in vriendschap.
Mijn grootste zorg is, Antonio
jou als vriend te behouden
en als schuldeiser te verliezen.
Als vriend vraag ik je naar me te luisteren.

Antonio Beste Bassanio, laat me horen
hoe even edel jouw voorstel zal zijn
als jezelf bent.
Ik en alles wat van mij is
staat tot jouw beschikking.

Bassanio Luister.
Wanneer ik vroeger een pijl kwijt was
schoot ik een even zware

precies dezelfde richting op.
Ik keek hem goed na
en vond op die manier twee pijlen terug.
Nu vraag ik jou te doen wat ik toen deed.
Jij gaf me veel wat ik daarna verloor.
Waag een tweede pijl, ik zal hem volgen.
En zo beide pijlen bij je terug bezorgen.
Zoniet, dan zeker de laatste.

Antonio Wat zit je om de hete soep te breien.
Spreek als je gelooft in mijn oprechtheid.
Verdwijn als je daaraan twijfelt.
Kom voor de dag.

Bassanio Portia.
Ik bedoel.
In Belmont woont.
Woont zij
in mijn droom een engel zij.
Zij is mooi, edel, lief, slim
Antonio, zij is rijk.
Zij Portia van het slot Belmont aan het strand van Kolchis.
Menigmaal kruisten onze ogen elkaar met liefdevolle en gretige blik.
Maar.
Niet alleen ik weet van haar.
Uit alle windhoeken van de wereld
komen beroemde aanbidders zich aandienen.
Allen, rijk beladen met geld roem en macht
dingen naar haar hand.
Wanneer ik, Antonio
nog eenmaal over geld zou beschikken
dan zou ik al deze vrijers
naar de kroon kunnen steken en het hazenpad wijzen.
Mijn hart
is alreeds van haar
mijn hart dat zegt
niet langer te wachten
haar de rest te zenden.

Antonio Je weet dat al mijn geld op zee dobert.
Er is evenmin nog iets te verpanden.
Maar wanneer je wat bedenkt of ziet
waardoor ik je toch nog kan bedienen
treuzel dan geen moment doelgericht te handelen.
Ik doe hetzelfde.
Wellicht staan mijn naam en faam
voldoende borg voor de fikse som
die nodig is om de brug te slaan tussen jou en deze Portia.
Aan de slag.

Beiden af

Portia en Nerissa op

Portia Nerissa, mijn persoontje heeft genoeg van deze grote wereld.

Nerissa Ach, zover ik kan zien
is jouw geluk nog steeds
vele malen groter dan je ongeluk.
En let wel
te veel geluk maakt net zo ongelukkig als te weinig.
Ik vind dat het je wel goed gaat.
Van te veel krijg je grijze haren
van genoeg leef je langer.

Portia Dat heb je mooi gezegd.

Nerissa Nog mooier is
als wat ik mooi zeg
ook mooi wordt gedaan.

Portia Dat is mooier gezegd dan gedaan.
Als ieder deed
waarvan zij dacht dat goed voor haar was
dan was iedereen mooi, rijk en gelukkig.
Maar al deze mooie woorden
brengen mij geen stap dichterbij
bij het kiezen van een mooie man.
Kiezen.
Ik kan helemaal niet kiezen.
Ik mag niet kiezen.
Waar gebeurt het
dat de vader over zijn graf heen
bepaalt hoe zijn dochter aan een man moet komen.
Nerissa, ik mag van mijn dode vader niet eens zelf mijn man kiezen.

Nerissa Je vader was een spiritueel man.
Van hem kun je aannemen
dat zich vlak voor zijn dood
een prachtig plan ontvouwde.
Vertrouw op zijn idee
met de drie kistjes van goud, zilver en lood.
De man die het juiste kistje kiest
handelt in zijn geest
en zal het meest van je houden.
Overigens, hoe hoog scoren de aanbidders
die zich al aan je hebben voorgesteld.

Portia Noem ze eens op
ik zal ze stuk voor stuk beschrijven
dan kun jij raden hoezeer ik ze liefheb.

Nerissa De eerste was de Prins uit Napels

Portia Oh dat veulen.
Die sprak nergens anders over dan over zijn paard.
Hij vond het zijn grootste verdienste
dat hij dat beest zelf kon beslaan.
Ik vrees dat het dit keer niet de melkboer
maar de hoefsmid is waar zijn moeder lang naar heeft gekeken.

Nerissa Dan was daar de Graaf van Palts.

Portia Oh met dat in elkaar gedrukte voorhoofd:
“Als u me niet wilt hebben, krijgt u me niet”
Die kan niet lachen
die licht zelfs niet als hij een drol tegen de muur op ziet kruipen.
Twee dagen vrijen met zo’n houten klaas
maakt van je waterbed een ijsklomp.
Ik doe het nog liever met een geraamte in een knekelhuis
dan met een van deze twee.
God behoede me.

Nerissa Wat vindt je dan van Monsieur Le Bon, de fransman.

Portia Het is dat god hem als mens geschapen heeft
anders zou ik twijfelen.
Ik weet je mag niet spotten
maar hij heeft een nog groter paard dan die Napolitaan
dat waarschijnlijk in rechte lijn van hem afstamt
en die kop is nog meer in elkaar gedrukt dan van de graaf.
Ik denk een moker.
Hij is alles en niks, dus samen nul.
Hij is er zo een die in het donker met zijn eigen schaduw vecht
en de horlepiep danst als hij een dood vogeltje ziet.
Als ik die zou trouwen
die man heeft twintig verschillende persoonlijkheden
dat overleef ik nooit.
Al zou hij nog zo vreselijk veel van me houden
ik zou hem met zachte hand bij de schouders nemen
een halve slag draaien
en zeer kordaat
met mijn vinger in zijn rug de juiste richting wijzen.

Nerissa Genoeg.
Falconbridge, de jonge baron uit Engeland.

Portia Je weet dat ik geen woord met hem gewisseld heb.
Want hij verstaat mij niet.
En ik hem niet.
Hij kent geen Latijn, geen Frans en geen Italiaans.
En jij weet dat mijn Engels geen cent waard is.
Het is een aantrekkelijke man.

Maar helaas.
Ik heb geen zin de hele dag pantomime te spelen.
En wat ziet die man er merkwaardig uit.
Ik denk dat zijn jas uit Schotland komt
zijn broek uit Frankrijk, zijn hoed uit Tirol
en zijn manieren overal vandaan.

Nerissa En wat denk je van zijn buurman de Schotse Lord.

Portia Dat is een zacht ei.
Hij kreeg een klap van de Engelsman
ging er als een haas vandoor
en riep van verre
kom op als je durft.

Nerissa Hoe vond je de jonge Duitser, die neef van de Hertog von Saksen.

Portia Onuitstaanbaar
als hij 's morgens nuchter is.
En nog onuitstaanderderder
als hij 's avonds gedronken heeft.
Op zijn best is hij een beetje slechter dan een mens.
En op zijn slechtst is hij een beetje beter dan 'n beest.
In het geval mij het allerergste overkomt
hoop ik dat ik op dat laatste moment
een list kan verzinnen om hem te lozen.

Nerissa Stel dat hij wil kiezen
en hij kiest het juiste kistje.
Je weet dat als je hem weigert
je de laatste wil van je vader weigert.

Portia Om dat te voorkomen
zet een glas wijn
op het verkeerde kistje.
Ik zweer je dat hij
zelfs tegen beter weten in
voor dat kistje zal kiezen.
Ik zal alles doen Nerissa
om niet met zo'n spons te trouwen.

Nerissa Wees maar niet bevreesd
dat een van deze heren jou zal krijgen.
Allen hebben mij verzekerd
naar huis te zullen terugkeren
zonder je nog met enig verzoek lastig te vallen.
Tenzij je nog op een nadere manier
dan door de drie kistjes van je vader
voor hen te winnen zou zijn.

Portia Al word ik nog zo oud

ik zal maagd blijven
zolang ik niet op mijn vaders manier
aan een man geraak.
Ik ben blij
dat dit stelletje vrijers zo redelijk is.
Er is er niet een bij die ik zal missen.
Ik wens allen een prettige reis huiswaarts.

Nerissa Herinner je je nog die Venetiaan
die hier in de tijd van je vader
met de Markies van Montferrat op bezoek was.
Hij was soldaat en ook nog intelligent.

Portia Ja ja, Bassanio, zo heette hij toch?

Nerissa Precies, en van alle mannen
die ik ooit mocht aanschouwen
verdient hij het meest een mooie vrouw.

Portia Ik herinner me hem nog goed.

Een bediende komt op.

Is er wat.

Bediende De vier vreemdelingen zouden graag afscheid van u nemen
en de bediende van een vijfde, de prins van Marokko,
kwam ons mededelen dat zijn meester, de prins,
vanavond hier zal zijn.

Portia Als ik deze vijfde met evenveel plezier welkom kan heten
als dat ik van de andere vier afscheid neem
zal ik erg blij zijn met zijn komst.
Maar heeft hij het innerlijk van een heilige
en het uiterlijk van een duivel/moor
dan mag hij aan me ruiken
maar niet mijn bed induiken.
Kom op, we gaan.
De ene aanbieder is de deur nog niet uit
of de volgende dient zich al weer aan.

Allen af.

EERSTE BEDRIJF - DERDE TONEEL Venetië.

Bassanio en Shylock op.

Shylock Drieduizend ducaten, juist ja.

Bassanio Voor drie maanden.

Shylock Voor drie maanden, juist ja.

Bassanio En zoals ik u al zei
zal Antonio borg staan.

Shylock Antonio zal borg staan, juist.

Bassanio Wilt u me helpen.
Kan ik op u rekenen.
Mag ik uw antwoord.

Shylock Drieduizend ducaten
voor drie maanden
en Antonio staat borg.

Bassanio Wat vindt u ervan.

Shylock Antonio is goed.

Bassanio Heeft u ooit iets anders gehoord.

Shylock Ho ho, wacht even
als ik zeg dat hij goed is
bedoel ik alleen
dat hij een goede borg is.
En zelfs dat is op dit moment betrekkelijk.
Een schip is op weg naar Tripolis
en een ander naar Indië.
Verder hoorde ik dat een derde schip naar Mexico
en een vierde naar Engeland is.
En zo heeft hij nog wat spulletjes ronddobberen.
Echter, schepen bestaan maar uit planken
en matrozen zijn maar mensen.
Er zijn landratten en waterratten
landdieven en waterdieven, ik bedoel dus piraten.
En dan heb je nog de gevaren van het water, de wind en de rotsen.
Desalniettemin, de man is kredietwaardig.
Drieduizend ducaten.
Ik denk dat ik zijn borg aanvaard.

Bassanio Dat kunt u met een gerust hart doen.

Shylock Maar ik wil zeker zijn van de zaak.

Laat mij er nog even over denken.
Kan ik met Antonio spreken.

Bassanio Wilt u met ons dineren.

Shylock In de lucht van gebraden varkensvlees
eten van het beest waarin de duivel huist.
Ik wil van u kopen, aan u verkopen
met u praten en lopen
en nog veel meer.
Maar nooit zal ik met u eten
noch met u drinken
en evenmin met u bidden.
Wie hebben we daar.

Antonio komt op.

Bassanio Dat is Antonio.

Shylock *Terzijde:* Kijk wat een kruiperig ambtenaar is.
Ik haat hem omdat hij christen is.
Meer haat ik hem nog
omdat hij in zijn kortzichtigheid geld uitleent om niets
en zo de rente in Venetië kunstmatig laag houdt.
Als ik hem ooit te grazen kan nemen
zet ik het hem dubbel en dwars betaald.
Hij haat ons uitverkoren volk.
Hij vervloekt mij in aanwezigheid van anderen.
Hij scheldt op mijn zaken en mijn eerlijke winstje
hij noemt dat woeker.
Vervloekt zij mij en mijn volk wanneer ik hem ooit vergaf.
Ik verdien mijn centen op een eerlijke manier.

Bassanio Shylock, luistert u.

Shylock Ja ja, ik reken uit hoeveel contanten ik in huis heb.
Als ik het goed heb
krijg ik de volle drieduizend ducaten niet zelf bij elkaar.
Maar geen nood.
Tubal, een vermogend Hebreër uit mijn stam, zal wel bijspringen.
Maar wacht even, hoeveel maanden zei u.
Tot Antonio: Goedendag waarde heer.
We spraken net over uw verdiensten.

Antonio Shylock luister
hoewel ik nooit tegen rente geld leen
wil ik, om mijn vriend in nood te helpen,
een keer met deze gewoonte breken.
Tot Bassanio: Weet hij al hoeveel je nodig hebt.

Shylock Ja ja, drieduizend ducaten.

Antonio Voor drie maanden.

Shylock Oh, dat was ik vergeten.
Drie maanden, ja ja.
Tot Bassanio: Ja ja, je hebt het me gezegd.
Weldan, uw borg.
Laat me 'ns zien.
Maar hoorde ik u niet zeggen
dat u nooit tegen rente
uw goede geld leent.

Antonio Nee, nooit.

Shylock Drieduizend ducaten.
Dat is een mooie ronde som.
Drie maanden is een kwartaal
dat maakt een rente van.....

Antonio Kom op Shylock, hoeveel wordt het.

Shylock Mijnheer Antonio.
Menigmaal heeft u mij
en mijn geldhandel vervloekt.
Ik heb dat in stilte gedragen.
Dulden is een kenmerk van onze stam.
U noemde me een ketterse bloedhond.
U bespuwde mijn joodse mantel.
En dat alleen
omdat ik gebruik wat ik bezit.
En kijk nu
u komt naar mij
u vraagt mij hulp
u zegt, Shylock we hebben geld nodig.
U, die net nog uw fluim in mijn baard spuwde
mij als een schurftige hond van uw stoep schopte
verzoekt mij nu vriendelijk om geld.
Wat moet ik zeggen.
Moet ik zeggen, heeft een hond geld.
Kan een hondsvot drieduizend ducaten uitlenen.
Moet ik dat zeggen.
Of moet ik onderdanig uw hand drukken
en u in alle bescheidenheid mededelen:
Waarde heer
Woensdag spuwde u op me
de andere dag vertrapte u me
om me de volgende dag 'n hond te noemen.
Ik dank u voor zoveel aandacht
en leen u graag deze hoeveelheid geld.

Antonio De kans is groot
dat ik u 'n volgende keer weer zo noem

u opnieuw bespuw en ook vertrap.
Als u ons dit bedrag wilt lenen
leen het ons dan niet als vrienden.
Goede vriendschap kent geen rente
zeker niet van dood metaal.
Leen het liever aan uw vijand.
Wanneer hij in gebreke blijft
kunt u met groter genoegen uw boete incasseren.

Shylock Wat maakt u zich druk.
Ik wil u als vriend behandelen
en mijn vertrouwen geven.
Laten we vergeten
hoe u mij vernederde.
Ik leen u het geld zonder rente.
Wilt u dat accepteren.

Antonio Dat zou erg vriendelijk van u zijn.

Shylock Ik zal u overtuigen.
Ga mee naar de notaris
teken daar uw schuldbekentenis.
En vooruit, voor de grap.
Als u niet op tijd betaalt
zoals vermeld in ons contract
mag ik een pond blank vlees snijden
uit dat deel van uw lichaam dat ik verkies.

Antonio Accoord.
Ik zal daarvoor tekenen
wanneer u mij laat zeggen
dat de jood ook erg vriendelijk kan zijn.

Bassanio Ik wil niet dat je voor mij zo'n contract aangaat.
Dan ben ik liever arm zonder geld.

Antonio Maak je geen zorgen
ik betaal op tijd.
Binnen twee maanden
een maand voor de datum
heb ik dat geld ruim vertienvoudigd.

Shylock Oh vader Abraham.
Wat zijn die christenen wantrouwend.
Omdat ze zelf zo hard zijn als steen
verdenken ze daarvan iedereen.
Zeg mij wat ik overhoud
als hij zijn afspraak niet nakomt.
Een pond blank mensenvlees.
Wat moet ik daarmee.
Een stuk van een schaap, rund of geit

dat heeft nog waarde.
Waar ben ik mee bezig.
Ik bied hem een vriendendienst
om in zijn gunst te komen.
Goed
als hij ja zegt is het in orde
als hij het afwijst, ook prima.

Antonio Shylock, ik ga accoord.
Ik onderteken de overeenkomst.

Shylock Dan zie ik u bij de notaris.
Verleen hem vast de opdracht
voor deze memorabele overeenkomst.
Ik ga het geld in orde maken.

Shylock af.

Antonio Haast u, beste jood.
De jood wordt nog eens
net zo aardig als een christen.

Bassanio Oprechte woorden uit een scheve mond.
Ik wordt daar niet zo vrolijk van.

Antonio Er is geen reden voor zwaarmoedigheid
Mijn schepen zijn een maand voor datum terug

Beiden af.

Portia, Nerissa en de Prins van Marokko komen op.

Marokko Wijs mij niet af om mijn huidskleur
mijn trots, mijn bronzen tooi
een persoonlijk geschenk van de warme zon
met wie ik mijn leven moest delen.
Breng mij het blankste wezen uit het Noorden
uit liefde voor u zullen wij ons verwonden
opdat u kunt oordelen wiens bloed het roodst is.
Ik zeg u vrouwe, dat menige held
bij mijn verschijning sidderde.
Ik zweer u dat de meestbegeerde vrouwen uit mijn rijk
boven alles wensen aan mijn zijde te mogen vertoeven.
Ik zal mijn huidskleur niet verruilen
behalve wanneer ik u daarmee kan winnen
gij schone koningin.

Portia Ik laat mij niet slechts leiden
door wat mijn oog streelt.
Echter, ik heb geen keuze.
Het lot bepaalt, niet mijn vrije wil.
Als mijn vader, in al zijn wijsheid
mij niet had bevolen
alleen hem te trouwen
die mij wint op de wijze
die ik u zoëven vertelde
dan was uw kans op mijn liefde
minstens even groot
als van de overige kandidaten.

Marokko Daar ben ik u zeer dankbaar voor.
Ik vraag u, laat mij het geluk beproeven
leidt mij naar de kistjes.
Mocht ik dit zwaard gebruiken
waarmee ik de Perzische prins versloeg
en drie veldslagen won
waarmee ik de wildste blikken weersta
en het dapperste hart trotseer
mocht ik dit zwaard gebruiken
ik zou u, mooie vrouwe, daarmee glansrijk winnen.
Helaas, helaas
het vonnis wordt niet geveld door het zwaard
maar door het lot.
De hoogste worp komt vaak uit de zwakste hand.
Zo kan de baas door de knecht worden verslagen.
Evenzo kan ik door het blinde lot verliezen
en langzaam sterven van verdriet.

Portia U moet nu bepalen wat u doet.

Of u besluit niet te kiezen
of u kiest wel en zweert
nog vóór u kiest
dat wanneer u het verkeerde kistje treft
nooit meer een vrouw ten huwelijk zult vragen.
Denk daar goed over na.

Marokko Ik hoef niet na te denken.
Breng mij naar de kistjes.

Portia Eerst een goede maaltijd
daarna zult u uw lot bepalen.

Marokko Op naar het geluk.
Dat het noodlot mij niet noodlottig worde.

Allen af

Lancelot Gobbo, de clown, komt op.

Lancelot Volgens mijn geweten
 mijn geweten
 mijn geweten heeft het maar te slikken.
 Mijn geweten heeft het maar te slikken
 dat ik wegga bij mijn baas die jood.
 Mijn geweten.
 Mijn sléchte geweten
 echter
 mijn slechte geweten echter
 het duiveltje in mij
 mijn duivel
 die duivel die voortdurend aan mijn nek hangt.
 probeert mij echter
 echter te verleiden.
 Zegt tegen mij
 Gobbo, Lancelot Gobbo, beste Lancelot, beste Gobbo of beste Lancelot Gobbo,
 zegt hij
 gebruik je verstand en benen
 stap in je startblokken
 en spuit er tussenuit.
 Mijn geweten zegt
 nee
 pas op brave Lancelot
 pas op brave Gobbo of, zoals daareven, brave Lancelot Gobbo
 loop niet weg
 weiger
 laat de duivel naar de maan lopen.
 Hup, hup zegt de duivel
 ga weg, zegt de duivel
 om de duivel ga weg zegt de duivel.
 de duivel zegt goeie hemel jij
 verdwijn.
 Mijn geweten hangt inmiddels ook aan mijn nek en fluistert in mijn oor
 mijn waarde, brave, goudeerlijke Lancelot
 dat zegt hij
 want ik ben namelijk de zoon van een repectabel man
 of beter nog wel misschien
 ik ben de zoon van een repectabele vrouw
 want om de waarheid te zeggen
 er zit een luchtje aan mijn vader.
 Maar goed, mijn goede geweten zegt
 Lancelot, verroer je niet.
 Kom in verroering, vervoering, ik bedoel beweging
 zegt mijn duivel.
 Geweten, zeg ik, je geeft goede raad.
 Duivel, zeg ik, je geeft goede raad.
 Maar

wanneer ik mijn geweten volg
blijf ik bij mijn jood die baas, corrigeer, die jood mijn baas of mijn baas die jood
die, en hier zit hem de knoop
eigenlijk een soort duivel is.
En als ik bij mijn joodse baas die bazige jood wegloop
volg ik die duivel die mijn duivel is
die, neem me niet kwalijk
de duivel in hoogst eigen persoon is.
Die jood is de belichaming van de duivel
en naar eer en geweten
mijn geweten is een wel erg hardvochtig geweten
om mij almaar te dwingen bij die jood te blijven.
De duivel daarentegen
geeft mij een veel vriendelijker raad.
Duivel
ik ga er vandoor
ik pak mijn biezen.
Mijn voeten zullen jouw orders opvolgen
ik ga er vandoor.
Joechei

De oude Gobbo komt op

- Gobbo Jonge man, kunt u me vertellen
hoe ik bij het huis van de jood kom.
- Lancelot Oh hemeltje lief dat is mijn bloedeigen vader
die is wat je noemt meer dan stekeblind.
Ik zal hem eens te grazen nemen.
- Gobbo Jonge Heer, kunt u mij zeggen hoe ik bij het huis van de jood kan komen.
- Lancelot Jazeker Heer.
U gaat bij de volgende bocht rechtsaf
bij de bocht daarvòòr, links
en dan bij de allereerste bocht rechtdoor.
Maar let dán goed op.
Bij de aller aller eerste bocht
slaat u niet af
maar daar draait u om
om dan zo
recht op het huis van de jood af te lopen.
- Gobbo Tjonge jonge, dat zal niet meevallen.
Kunt u me ook vertellen
of daar ene Lancelot die bij hem in dienst is
nog bij hem in dienst is.
- Lancelot Heeft u het over de Jonge Heer Lancelot
Terzijde. Let op, nu ga ik tranen trekken.
U bedoelt MIJNHEER Lancelot.

Gobbo Geen mijnheer, mijnheer
 maar een armeluiszoon van een armeluisman.
 Zijn vader is, al zeg ik het zelf
 een arm maar buitengewoon eerlijk man
 en godzijdank in goede gezondheid.

Lancelot Goed, laat zijn vader zijn vader zijn.
 Wij praten hier over de JONGEHEER Lancelot.

Gobbo Uw onderdanige dienaar.
 Inderdaad mijnheer
 Lancelot.

Lancelot Maar ik vraag u ergo
 oude man ergo
 ergo verzoek ik u
 heeft u het over de JONGEHEER Lancelot.

Gobbo Over Lancelot
 om u te dienen heer.

Lancelot Nogmaals, ergo, MIJNHEER Lancelot.
 Maar vadertje, praat niet meer over mijnheer Lancelot
 want de jonge man is
 in overeenstemming met het lot en zijn bestemming
 en meer van dat soort zinnige onzin en takken van wetenschap
 helaas inderdaad heengegaan helaas
 of om in uw woorden te blijven
 ten hemelen gevaren.

Gobbo Jezus Maria Jozef
 die jongen was als een peiler voor mijn oude dag
 mijn enige steun en stut.

Lancelot *Terzijde.* Zie ik er uit als een steunbeer van een of ander oud krot.
 Steun en stut.
 Kent u me toevallig niet, vadertje.

Gobbo Helaas, ik ken u niet jongeheer.
 Maar ik vraag u
 zeg me
 is mijn jongen
 god hebbe zijn ziel
 levend of dood.

Lancelot Kent u me echt niet meer, vader.

Gobbo Helaas mijnheer
 ik ben slechtziende
 ik ken u niet.

Lancelot Nee inderdaad.
Al had u goede ogen
u zou me niet herkennen.
Het is een wijze vader
die zijn eigen kind kent.
Goed, oude man
ik zal over uw zoon vertellen.
Knielt.
Geef me uw zegen.
De waarheid komt altijd aan het licht, moord kan niet lang verborgen blijven,
misschien wel het kind van de man, maar uiteindelijk komt de waarheid uit.

Gobbo Alstublieft mijnheer, sta op.
Ik weet zeker dat u niet Lancelot, mijn jongen, bent.

Lancelot Laten we met deze mallootigheid stoppen.
Serieus nu.
Wilt u mij uw zegen geven.
Ik ben werkelijk uw Lancelot.
Ik was uw jongen
ben uw zoon
en zal altijd uw kind blijven.

Gobbo Ik kan niet geloven dat jij mijn zoon bent.

Lancelot Ik weet niet wat ik hiermee aan moet.
Ik ben Lancelot die bij de jood in dienst is
en ik ben er zeker van dat Margriet, uw vrouw, mijn moeder is.

Gobbo Haar naam is inderdaad Margriet.
Ik zweer wanneer jij Lancelot bent
ben jij mijn eigen vlees en bloed.
De heer mag me bewaren.
Wat 'n baard heb jij gekregen.
Jij hebt meer haren op je kin
dan mijn karrepaard in zijn staart.

Lancelot Dan lijkt het er op dat zijn staart naar binnen groeit.
Ik weet zeker dat hij, toen ik hem voor het laatst zag
meer haren op zijn staart had dan ik op mijn gezicht.

Gobbo Herejezus, wat ben jij veranderd.
Kun je een beetje met je baas opschieten.
Ik heb een presentje voor hem meegenomen.
Kun je het goed met hem vinden.

Lancelot Gaat, gaat.
Maar als ik mezelf een beetje ken
besluit ik binnenkort bij hem weg te lopen.
En ik verzeker je dat ik pas zal stilstaan
nadat ik eerst een heel eind van hem weg ben.

Mijn baas is een echte jood
en jij geeft hem een cadeau.
Geef hem liever een strop
hij heeft me uitgehongerd
je kunt m'n ribben tellen.
Vader, ik ben blij dat je gekomen bent.
Maar geef je geschenk maar aan een zekere Bassanio.
Van hem krijg je tenminste een mooie nieuwe livrei.
Als het me niet lukt bij hem in dienst te komen
trek ik hier weg en verdwijn achter de horizon.
Oh dat is 'n gelukje
daar komt ie aan.
Ga naar hem toe vader.
Ik mag een jood zijn als ik nog langer bij die jood blijf.

Bassanio op met Leonardo en een bediende.

Bassanio Dat is goed
 maar doe het zo snel
 dat we op zijn laatst om vijf uur aan tafel kunnen.
 Breng deze brieven weg
 en vraag aan Gratiano of hij meteen hierheen kan komen.

Bediende af.

Lancelot Naar hem toe vader.

Gobbo God zegene u heer edelachtbare zeer.

Bassanio Wat wilt u van me vriend.

Gobbo Dit hier edelgeachtbare, is mijn zoon.
 Een arme jongen.....

Lancelot Geen arme jongen, heer
 maar een knecht van de rijke jood.
 Zoals mijn vader zal explicificeren.....

Gobbo Hij heeft een grote infectie mijnheer
 om, zoals men zegt, u te mogen bedienen.....

Lancelot Precies, en om dit verhaal kort te maken
 ik ben in dienst van de jood
 en heb een verlangen zoals mijn vader zal expositeren.....

Gobbo Zijn baas en hij
 met uw welneme edelgeachtbare
 zijn bepaald geen boezemvrienden
 om het maar zo te noemen.....

Lancelot Om kort te gaan en te sluiten

de werkelijke waarheid is
dat is dat de jood
mij niet zoals het hoort slecht behandelt
met als gevolgtrekking
dat mijn vader
een oude man naar ik hoop
u duidelijk hierover zal belichten.....

Gobbo Ik heb hier een paar heerlijk gebraden duifjes
die ik uw edelheid graag wil laten toekomen.
Mijn zaak namelijk is deze.....

Lancelot In het heel kort
het verzoek betreft naar mijzelf
zoals uwe edelgeachte edelachtbare zult horen
van deze allereerlijkste oude man.
al zeg ik het zelf
niettemin deze oude man
die toch mijn vader is.....

Bassanio Nu even niet door elkaar.
Wat wilt u.

Lancelot Bij u in dienst mijnheer.

Gobbo Precies, dat is precies wat wij met u wilden bediscussiëren edel.....

Bassanio Ik heb van je gehoord.
Je verzoek is ingewilligd.
Ik sprak vandaag met Shylock, je baas.
Hij heeft mij jou aanbevolen.
Al vraag ik me wel af of het aanbeveling verdient
om een baan bij een rijke jood
te ruilen voor een baan bij een berooid heer als ik.

Lancelot Het oude gezegde is zeer goed verdeeld over u en mijn baas Shylock.
U hebt de genade van god en hij heeft genoeg.

Bassanio Dat is mooi gezegd.
Vader, ga met uw zoon.
Zoon, neem afscheid van uw oude baas
en kom beiden naar mijn woning.
Tot zijn bediende.
Geef hem een nieuwe livrei met extra decoratie.
En zorg dat het piekfijn voor elkaar komt.

Lancelot Als Fortuna een vrouw is
is het een vrouw met klasse.
Kom vader
ik ga even snel van die jood afscheid nemen.

Lancelot en Gobbo af.

Bassanio Wil je er wel aan denken, Leonardo
 dat je, nadat je alles hebt gekocht en ingeladen
 op tijd terug bent voor het feest
 dat ik vanavond uitsluitend voor mijn beste vrienden geef.
 Haast je alsjeblieft.

Leonardo Ik zal mijn uiterste best doen.

Bij vertrek Leonardo ontmoet hij Gratiano.

Gratiano Leonardo, waar is je baas.

Leonardo Daar loopt hij.

Gratiano Signor Bassanio.

Bassanio Gratiano.

Gratiano Ik wil je wat vragen.

Bassanio Op voorhand accoord.

Gratiano Je mag het me niet weigeren.
 Ik móet met je mee naar Belmont.

Bassanio Wat moet, moet.
 Maar luister Gratiano.
 Je bent nogal 'n wilde
 je bent ruw en je praat luidruchtig.
 Dat zijn dingen die bij je passen
 en in mijn ogen zelfs bij je horen.
 Maar
 zij die jou niet kennen
 zouden dat wel eens verkeerd kunnen duiden.
 Daarom moet ik je verzoeken
 je temperamentvolle inborst
 met de nodige druppels ingetogenheid en rust te besprekelen
 zodat er geen misverstanden kunnen ontstaan
 en ik alle hoop moet laten varen.

Gratiano Signor Bassanio, luister.
 Als ik me niet als een keurige burger gedraag
 fatsoenlijk praat en slechts een enkele keer vloek
 mijn gebedenboek altijd bij me draag
 demonstrieerlijk kijk
 zelfs tijdens het bidden mijn ogen met mijn hoed bedek
 uitbundig ingetogen 'amen' roep
 wanneer ik me niet als het toonbeeld van beschaving gedraag
 en dat allemaal op een wijze

waar zelfs mijn grootmoeder met beide voeten in zou trappen
dan Bassanio
dan
in dat geval
mag je voor altijd weigeren naar me te luisteren
behalve
als ik het je heel lief vraag.

Bassanio We zullen zien wat je er van terecht brengt.

Gratiano Maar
let wel
wat ik zei geldt niet voor vanavond.
Beoordeel me niet op wat ik vanavond uitricht.

Bassanio Natuurlijk niet.
Ik wil je zelfs vragen
om je vanavond volkomen te laten gaan.
Mijn vrienden rekenen op grote pret.
Maar genoeg zo
ik heb nog wat te doen.

Gratiano En ik moet naar Lorenzo en de rest.
We zullen rond etenstijd bij je zijn.

Beiden af.

Jessica en Lancelot op.

Jessica Jammer dat je ons gaat verlaten.
Dit huis is een hel voor me.
Jij, duivel die je bent
bracht nog wat leven in deze saaiheid.
Het ga je goed.
Neem deze ducaat van me aan.
Oh Lancelot
jij ziet straks tijdens het diner Lorenzo.
Hij is te gast bij je nieuwe baas.
Wil je hem deze brief geven zonder dat iemand het ziet.
Tot ziens dan.
Ik wil niet dat mijn vader ziet dat ik met je praat.

Lancelot Tranen blokkeren mijn tong.
Dag mooi heidens jodinnetje.
Als er geen christen komt om jou te veroveren
zou me dat erg verbazen.
Laat ik maar gaan
voordat mijn dwaze tranen
mijn mannelijke moed verdrinken.
Adieu, het ga je goed.

Lancelot af.

Jessica Vaarwel Lancelot mooie man.
Oh wat is het toch afschuwelijk
dat ik me schaam de dochter van mijn vader te zijn.
Ik heb dan wel zijn bloed
maar daarmee gelukkig niet ook zijn streken.
Oh Lorenzo
als jij je woord houdt
kan ik mijn strijd eindelijk beëindigen
en je christelijke en liefdevolle vrouw worden.

Jessica af.

TWEEDE BEDRIJF - VIERDE TONEEL Venetië

Gratiano, Lorenzo, Salerio en Solanio op.

- Lorenzo Luister.
 We sluipen er tijdens etenstijd even tussenuit.
 Kleden ons in mijn huis om
 en zijn dan binnen het uur weer terug.
- Gratiano Maar we hebben ons nog niet voorbereid.
- Salerio We hebben zelfs nog geen fakkeldragers.
- Solanio Wanneer het niet goed gebeurt
 kun je beter helemaal niets doen.
- Lorenzo Het is pas vier uur.
 We hebben nog twee uur om alles rond te maken.

Lancelot komt op met een brief.

Lancelot, wat is er.

- Lancelot Wanneer u dit wilt openen
 zal het u duidelijk worden
 hoe de waarheid de steel ziet.
- Lorenzo Ik ken dit handschrift.
 Blanker dan dit papier
 zijn de handen die het schreven.
- Gratiano Een liefdesbrief.
- Lancelot Dan ga ik maar.
- Lorenzo Waar ga je heen.
- Lancelot Nou, dat zal ik vertellen.
 Ik moet mijn oude baas, de jood
 gaan uitnodigen voor het diner vanavond
 bij mijn nieuwe baas, de christen.
- Lorenzo Wacht even.
 Neem dit mee
 en zeg mijn zoete Jessica
 dat ik woord hou
 maar doe het onopgemerkt.

Lancelot af.

Laten we gaan heren.

Laat eenieder zich klaarmaken voor de maskerade vanavond.
Ik ben reeds voorzien van een fakkeldrager.

Salerio Goed goed.
Ik ga meteen aan de slag.

Solanio Ik ook.

Lorenzo Dan ontmoeten Gratiano en ik jullie bij Gratiano's huis.

Salerio Dat is accoord.

Salerio en Solanio af.

Gratiano Was die brief misschien van mooie Jessica.

Lorenzo Ik zal je alles vertellen.
Zij gaf mij instructies
hoe ik haar uit haar vaders huis moet schaken
wat zij aan goud en edelstenen meeneemt
en welk pagepakje ze zal dragen.
Als die jood van een vader van haar ooit in de hemel komt
zal het alleen zijn om deze zaak met zijn dochter te vereffenen.
En zal ooit enig onheil haar pad kruisen
dan zal daar geen andere oorzaak aan ten grondslag liggen
dan dat zij van deze goddeloze jood afstamt.
Kom we gaan
lees deze brief maar onderweg.
Mijn Jessica zal mijn fakkeldrager zijn.

Allen af.

Shylock en Lancelot op.

Shylock Je zult het zien.
 Jouw ogen zullen kunnen getuigen
 wat het verschil is tussen de oude Shylock en Bassanio.
Roept: Jessica.
 Je zult daar niet meer zo gulzig kunnen eten
 en slapen
 en snurken
 en je kleren kunnen verwaarlozen
 zoals hier.
Roept: Jessica, kun je even komen.

Lancelot *Roept: Jessica komen.*

Shylock Wie vraagt jou te roepen.
 Ik vraag jou niet te roepen.

Lancelot Uwe edelheid verweet mij altijd
 dat ik nooit wat deed als ik geen opdracht kreeg.

Jessica op

Jessica Riep u mij.
 Wat is er.

Shylock Jessica, ik ben gevraagd voor het diner
 hier zijn mijn sleutels.
 Maar waarom zou ik gaan
 ze vragen me alleen om te vleien
 niet uit vriendschap.
 Goed, dan ga ik uit haat.
 Ik ga het er eens goed van nemen.
 Jessica meisje, ik ga die christen arm eten
 pas goed op mijn huis.
 Ik ga met grote tegenzin.
 Ik ben erg onrustig
 ik droomde vannacht van zakken geld
 er hangt wat in de lucht.

Lancelot U moet gaan mijnheer.
 Mijn nieuwe baas rekent op u.

Shylock Daar kan hij op rekenen.

Lancelot En, ze zijn wat van plan.
 En ik zeg u niet dat u een maskerade zult zien.
 Maar als u er een ziet.
 Dan was dat de reden dat

op zwarte maandag om zes uur in de morgen
die dat jaar samenviel met goede vrijdag vier jaar geleden
mijn neus deed alsof hij bloedde
snapt u.

Shylock Wat, een maskerade.
 Hoor je dat Jessica.
 Sluit alle deuren.
 En als je de trommels hoort
 met dat onuitstaanbare gesnerp van die fluitisten met die scheve smoelen
 ga dan niet uit het raam hangen.
 Laat je neus niet zien aan die gluisperige christenkoppen.
 sluit al mijn oren, ik bedoel ramen
 laat dat domme lawaai mijn serene huis niet binnendringen.
 Bij Jacobs' staf, ik zweer je
 ik heb totaal geen zin om mijn huis vanavond te verlaten.
 Maar ik ga wél.
 Tot Lancelot: Loop maar vast vooruit.
 Zeg tegen ze dat ik eraan kom.

Lancelot Ik ga al mijnheer.
 Juffrouw, let vooral op het raam.
 Daar komt straks een christen voorbij
 die het waard is door een joods oog te worden opgemerkt.

Lancelot af.

Shylock Wat zei die halve gare chinees nu weer.

Jessica Hij zei, 'Vaarwel juffrouw', dat zei ie, verder niks.

Shylock Die jongen is een brave zot.
 En die zot is een brave jongen.
 Maar hij eet als een varken
 werkt als een varken
 en slaapt als een varken
 ik sta hem graag af aan zijn nieuwe baas.
 Kom Jessica, ga naar binnen
 en sluit alle ramen en deuren.
 Misschien ben ik onmiddelijk weer terug.
 En onthoud, 'Vastgebonden is teruggevonden'.
 Deze spreuk is goedgekeurd en nooit betreurd.

Shylock af.

Jessica Vaarwel.
 Als het geluk me niet in de steek laat
 ben ik een vader en jij een dochter kwijt.

Jessica af.

TWEEDE BEDRIJF - ZESDE TONEEL Dezelfde locatie.

Gratiano en Salerio gemaskerd op.

Gratiano Lorenzo zei dat we onder dit afdak moesten blijven wachten.

Salerio Het uur is bijna voorbij.

Gratiano Het zou mij verbazen als hij te laat is.
Verliefden lopen altijd harder dan de tijd.

Salerio Venus' duiven vliegen altijd tien maal vlugger
om een nieuwe liefde te bezegelen
dan een bezegelde liefde te vernieuwen.

Gratiano Zo gaat dat nou eenmaal.
Wie staat er van tafel op met evenveel trek als toen hij ging zitten.
Welk paard draaft met hetzelfde vuur terug als waarmee het vertrok.
Alles wordt met meer geestdrift nagejaagd dan genoten.

Lorenzo op.

Salerio Daar is Lorenzo, hou de rest maar voor je.

Lorenzo Jongens vergeef me dat ik jullie zolang heb laten wachten.
Het komt niet door mij maar door wat ik nog moest doen.
Wanneer jullie ooit vrouwendief willen spelen
zal ik net zoveel geduld met jullie hebben.
Hé, wie is daar.

Jessica verschijnt voor het raam in jongenskleren.

Jessica Wie ben jij.
Al durf ik te zweren dat ik je stem ken
zeg het me voor de zekerheid toch maar.

Lorenzo Lorenzo
en ook
je liefje.

Jessica Lorenzo, inderdaad mijn liefje.
Van wie anders hou ik zo veel.
Maar Lorenzo
wie weet buiten jou nog meer
dat ik alleen van jou ben.

Lorenzo Alleen de hemel en jouw hart kunnen dat getuigen.

Jessica Hier vang dit kistje.
Ik ben blij dat het nacht is
zodat je me niet kunt zien

ik schaam me voor mijn jongenskleren.
Gelukkig maar dat liefde blind is.

Lorenzo Kom gauw want je moet mijn fakkeldrager zijn.

Jessica Wat
moet ik me nu ook nog met een fakkel gaan belichten
ik moet onherkenbaar blijven.

Lorenzo Dat ben je ook liefje, in dat schattige jongenspakje van je.
Maar kom gauw voordat de nacht er stiekem tussenuit knijpt.
We worden nu op Bassanio's feest verwacht.

Jessica Ik sluit de deuren en steek nog wat ducaten bij me
ik kom er aan.

Jessica af.

Gratiano Voor een joodse is zij wel een heel grote lieverd.

Lorenzo Ik zou wel gek zijn als ik niet van haar hield.
Zover ik kan zien is ze verstandig
en als ik mijn ogen mag geloven is ze ook mooi
én ze heeft bewezen dat ze trouw is.
En omdat ze zo verstandig, mooi en trouw is
sluit ik haar voor altijd in mijn hart.

Jessica op.

Daar ben je, heren we gaan
de andere gemaskerden wachten op ons.
Jessica, Lorenzo en Salerio af.

Antonio op.

Antonio Wie is daar.

Gratiano Signor Antonio?

Antonio Eindelijk Gratiano waar zijn de anderen.
Het is negen uur
al onze vrienden staan op je te wachten
de wind komt opzetten
er is geen maskerade vanavond
Bassanio wil nu vertrekken.
Ik heb wel twintig man er op uitgestuurd om jou te zoeken.

Gratiano Vertrekken nu
daar ben ik blij om.
Hij doet mij geen groter plezier
dan nog vannacht onder zeil te gaan

Antonio en Gratiano af.

Hoorngechal. Portia en Marokko met beider gevolg op.

- Portia Schuif de gordijnen opzij
 en toon prins Marokko de kistjes.
 Maak uw keuze, edele prins.
- Marokko Dit eerste kistje is van goud
 en draagt het opschrift
 ‘Wie mij verkiest, verwerft wat menig man begeert.’
 Het tweede zilveren
 doet de volgende belofte
 ‘Wie mij verkiest, krijgt net zoveel als hij verdient.’
 Dit derde saaie loden kistje
 draagt de botte waarschuwing
 ‘Wie mij verkiest, geeft en waagt al wat hij heeft.’
 Hoe kan ik nu weten
 hoe ik de juiste keuze kan maken.
- Portia In een van deze kistjes zit mijn portret.
 Als u die kiest heeft u ook mij.
- Marokko Laat een of andere god mij bijstaan.
 Even denken.
 Ik zal de inscripties nog eens lezen.
 Wat zegt dit loden kistje.
 ‘Wie mij verkiest, geeft en waagt al wat hij heeft.’
 Geven, voor wat, voor lood, alles wagen voor lood
 een dreigend kistje.
 Iemand die alles waagt doet dit alleen als hij winst verwacht.
 Een briljante geest past niet bij minderwaardig materiaal.
 Dus geef en waag ik niets voor dit lood.
 Wat zegt het zilveren met zijn maagdelijke glans.
 ‘Wie mij verkiest, krijgt net zoveel als hij verdient.’
 Net zoveel als hij verdient, ho, wacht, stop, Marokko
 weeg eens in alle redelijkheid
 wat jezelf waard bent.
 Wanneer men mij naar werkelijke waarde zou inschatten
 dan verdien ik meer dan genoeg.
 Hoewel
 is dat ook genoeg voor haar.
 Ach
 juist deze gedachten over wat ik waard ben
 maakt mij minder waard dan ik waard ben.
 ‘Net zoveel als ik verdien’
 dan verdien ik haar.
 Met al mijn macht, rijkdom en bovenal mijn grote liefde
 verdien ik haar
 Zal ik het hierbij laten en dit kistje kiezen.
 Nog één keer de spreuk op het gouden lezen.

‘Wie mij verkiest, verwerft wat menig man begeert.’
 Maar natuurlijk, dat is zij.
 De hele wereld begeert haar.
 Ze komen uit alle windstreken om deze adembenemende onsterfelijk schone
 schoonheid slechts lichtjes te mogen kussen.
 Men doorkruist oceanen, woestijnen en ondoordringbare wouden om haar maar
 één moment, korter dan een zucht, te mogen aanschouwen.
 In een van deze drie kistjes bevindt zich haar hemels portret.
 Dat lood haar zou omvatten
 zo’n lage gedachte zelfs maar te overwegen
 zou een gruwelijke schande zijn.
 Een metaal te grof zelfs als kist voor haar lijkwade.
 En zilver
 tien maal minder waard dan goud
 is haar evenzo onwaardig
 een zondige gedachte zelfs.
 Zo’n schitterende edelsteen als deze maagd
 zet men in uitsluitend goud.
 In Engeland bestaat een gouden munt
 waarop een beeltenis van een engel geslagen staat.
 Hier ligt een allerheiligste engel door zuiver goud geheel omsloten.
 Overhandig mij de sleutel, dit is mijn keuze.
 Laat voorspoed mijn deel zijn.

Portia Alstublieft prins.
 Wanneer mijn portret zich hierin bevindt
 ben ik voor altijd de uwe.

Marokko Hel en verdoemenis.
 Wat hebben we hier.
 Een doodshoofd
 met daar waar zich eerst het oog bevond
 een opgerold bericht.
 Laat het me snel lezen.
 ‘Een gulde waarheid en zeer oud’
 ‘Al wat glinstert is geen goud’
 ‘Een man die slechts van rijkdom houdt’
 ‘Mijn schrijn van goud blind’lings vertrouwt’
 ‘Hij is vervloekt als worm in hout’
 ‘Was hij maar even wijs als boud’
 ‘Jong van lijf in oordeel oud’
 ‘Zijn wijsheid zou zijn onderbouwd’
 ‘Zijn keuze warm, helaas nu koud’
 Koud
 inderdaad
 alle energie vermorst.
 Vaarwel dan warmte en welkom vorst.
 Portia
 het ga je goed
 mijn hart doet pijn.
 Koud en kort moet het afscheid van een verliezer zijn.

Marokko af.

Portia Een edele verlossing
 sluit de gordijnen.
 Laat allen van dit soort
 zo van mij verdwijnen.

Portia af.

TWEEDE BEDRIJF - ACHTSTE TONEEL Venetië.

Salerio en solanio komen op.

- Salerio Ik zag Bassanio samen met Gratiano
 onder zeil het zeegat kiezen.
 Volgens mij was Lorenzo niet met hen mee.
- Solanio Die vuile jood bleef net zolang schreeuwen
 tot de Doge met hem samen
 Bassanio's schip ging zoeken.
- Salerio Ze kwamen te laat
 het schip was al weg.
 Men vertelde de Doge
 dat Lorenzo en zijn liefje Jessica
 samen in een gondel waren gesignaleerd.
 Ook Antonio verzekerde de Doge
 dat zij niet met Bassanio's schip mee waren.
 Ik heb overigens nog nooit
 zo'n emotionele uitbarsting meegemaakt
 zo verbijsterd, zo buitensporig
 en zo verward en onsamenhangend
 als van die jodenhond op straat:
 'Mijn dochter.'
 'Oh mijn ducaten.'
 'Oh mijn dochter.'
 'Gevlucht met een christen.'
 'Oh mijn christelijke ducaten.'
 'Justitie, de wet, mijn ducaten en mijn dochter.'
 'Een verzegelde zak'
 'twee verzegelde christelijke zakken'
 'twee verzegelde christelijke zakken met ducaten'
 'met dubbele ducaten'
 'met mijn dochter'
 'door mijn dochter'
 'van mij gestolen.'
 'En juwelen'
 'twee stenen'
 'twee kostbare en uitzonderlijke stenen'
 'edelstenen'
 'gestolen door mijn dochter.'
 'Justitie vind mijn dochter'
 'vind haar mijn justitie'
 'ze heeft de stenen en de ducaten bij haar.'
- Salerio En al die kinderen uit Venetië achter hem aan
 schreeuwend:
 'Mijn stenen, mijn dochter, mijn ducaten.'
- Solanio Laat Antonio er maar goed aan denken dat hij op tijd betaald

anders gaat hij hier nog voor boeten.

Salerio Ik moet plotseling denken aan die Fransman die ik gisteren ontmoette.
Hij vertelde me dat in de zeeëngte tussen Frankrijk en Engeland een rijk beladen schip was vergaan.
Het voer onder onze vlag.
Ik dacht meteen aan Antonio en hoopte in stilte dat het niet zijn schip was.

Solanio Het is het beste Antonio te vertellen wat je gehoord hebt.
Maar kleed het een beetje in maak hem niet te veel aan het schrikken.

Salerio Ik ken geen beminnelijker man dan hij.
Ik zag Bassanio van hem afscheid nemen.
Bassanio zei hem dat hij zou proberen zo snel mogelijk terug te keren.
Waarop Antonio hem antwoordde:
'Overhaast je niet, doe geen half werk.'
'Bekommer je niet om mijn zaak blijf zo lang als nodig is.'
'Laat die overeenkomst van mij met de jood niet van invloed zijn op jouw activiteiten die nodig zijn voor de verovering van je lief.'
'Geniet en wees gelukkig.'
'Richt al je aandacht op haar toon je van je zonnigste kant en overtuig haar van je liefde.'
Daarop schoten zijn ogen vol tranen en keerde hij zijn hoofd af.
En zo met het hoofd afgewend en met zijn hand naar achteren uitgestoken nam hij vol ontroering en met grote genegenheid afscheid van zijn vriend Bassanio.

Solanio Alleen om hem houdt hij nog van deze wereld.
Laten we hem gaan opzoeken dan zullen we eens kijken of we deze zwaarmoedige natuur wat kunnen opvrolijken.

Salerio Goed idee.

Salerio en Solanio af.

Nerissa komt op met een bediende.

Nerissa Vlug vlug schuif de gordijnen open.
De prins van Arragon legde net zijn eed af
hij komt nu hierheen om zijn keuze te bepalen.

Hoorngeschal. De prins van Arragon met zijn gevolg en Portia op.

Portia Ziedaar
dat zijn de kistjes edele prins.
Als u het kistje kiest dat mijn portret bevat
zal ons huwelijk meteen worden ingezegend.
Maar
kiest u verkeerd
dan zult u onmiddellijk en zonder enig commentaar van hier moeten vertrekken.

Arragon Ik ben bij eed verplicht me aan drie dingen te houden.
Ten eerste.
Nooit en tegen niemand vertellen welk kistje ik koos.
Vervolgens.
Kies ik niet het goede kistje
dan mag ik nooit meer een andere vrouw ten huwelijk vragen.
En als derde.
Wanneer ik de verkeerde keuze maak
moet ik u onmiddellijk en voorgoed verlaten.

Portia Uitstekend
aan deze voorwaarden verplicht zich iedereen
die hier voor mijn nederig persoontje de gok waagt.

Arragon Daaraan heb ik me verplicht.
Dat het geluk met mij zal zijn.
Goud, zilver en waardeloos lood.
'Wie mij verkiest, geeft en waagt al wat hij heeft.'
Jij moet er eerst wat mooier uit gaan zien
voordat ik iets voor je geef of waag.
Wat zegt het gouden kistje
laat 'ns kijken.
'Wie mij verkiest, verwerft wat menig man begeert.'
Wat menig man begeert.
Dat 'menig' zal wel slaan op 'menigte'
de domme massa
die kiest op uiterlijke schijn
en niet verder kijkt dan het blote oog reikt
nooit eens spiedend naar wat dieper ligt
maar net als de zwaluw die haar nest in de wind aan de buitenmuur bouwt
niet wetend dat daar het stormgeweld het hevigst is.
Ik wil niet kiezen wat menig man begeert.
Ik wil niet meedeinen met het domme volk en me schikken naar die smakeloze massa.

Vooruit.
 Nu jij geheimzinnige zilveren schatkamer.
 Wat was jouw opschrift ook al weer.
 ‘Wie mij verkiest, krijgt net zoveel als hij verdient.’
 Dat is mooi gezegd.
 Want wie durft Fortuna te bedriegen
 én zich rechtschape te noemen zonder dat hij dat verdiend heeft.
 Laat niemand het wagen onverdiend een waardigheidsteken te dragen.
 Maar ach, hoeveel status, rang en functie
 wordt niet corrupt verworven.
 Kwam zuivere eer maar alleen hen toe die het verdienen.
 Hoevelen zouden dan hun hoed niet meer hoeven afnemen.
 Hoeveel commandeurs zouden dan zelf worden gecommandeerd.
 Hoeveel beloftevolle talenten zouden er niet opstaan
 uit wat nu de amorfe massa heet
 en hoevelen zouden met terugwerkende kracht
 alsnog daarheen verwezen worden.
 Genoeg.
 Mijn keuze is dus:
 ‘Wie mij verkiest, krijgt net zoveel als hij verdient.’
 Ik kies voor de verdienste
 geef mij de sleutel zodat ik mijn geluk kan gaan ontsluiten.

Hij opent het zilveren kistje.

- Portia U aarzelt te lang voor wat u daarin vindt.
- Arragon Wat is dit.
 Het portret van een of andere idioot die me een briefje voorhoudt.
 Ik zal het lezen.
 Dit lijkt helemaal niet op Portia
 en ook helemaal niet op wat ik verdien en hoop.
 Wie mij verkiest krijgt evenveel als hij verdient.
 Verdien ik dan niet meer dan zo’n narrenkop.
 Is dit mijn loon
 zijn dit mijn verdiensten.
- Portia De keuze van een man legt niet metéén zijn wezen bloot.
 Dat vraagt om strijd die duurt tot aan zijn dood.
- Arragon Wat is dit hier.
 ‘Het vuur beproefde zeven malen’
 ‘Het oordeel helder zonder dralen’
 ‘Hij die het geluk wil halen’
 ‘Moet niet schemeren doch wel stralen’
 ‘Wie licht zoekt in het schijngeluk’
 ‘Maakt zijn leven grondig stuk’
 ‘t’Is slimmer om een nar te zijn’
 ‘Dan te leven in een schijn’
 ‘Welke vrouw u ook bekore’
 ‘Met dit hoofd bent u geboren’

‘Ga naar huis, u hebt verloren’
Een groter nar zou ik nu zijn
als ik hier niet snel verdwijn.
Eén narrenkop nam ik mee naar hier
vertrek met twee zonder plezier.
Adieu mijn schoonheid ik houd mijn eed
geduldig draag ik al mijn leed.

Arragon af.

Portia De vlam was te heet voor die mot.
Oh die bedachtzame zotten
wanneer zij moeten kiezen
verliezen ze van hun eigen wijsheid.

Nerissa Hier past een oude spreuk die nooit verschraalt:
Hangen en huwen wordt door het lot bepaald.

Portia Kom Nerissa.
Sluit de gordijnen.

Een bode op.

Bode Waar is mevrouw.

Portia Hier ben ik.
Wat wenst u mijnheer.

Bode Mevrouw
zojuist verscheen een jonge Venetiaan aan de poort.
Vooruit gestuurd om de komst van zijn heer te melden.
Hij bracht naast hoffelijke woorden
ook een aantal rijke geschenken.
Nooit zag ik zo’n charmante liefdesbode.
Nog nooit
kondigde een mooie dag in april
op zo’n verwachtingsvolle wijze de zomer aan
als deze bode zijn heer.

Portia Genoeg, genoeg
straks ga je me ook nog zeggen dat hij familie van je is
zo uitbundig zit je hem te bejubelen.
Kom Nerissa
ik wil die voorbode van Amor wel eens zien.

Nerissa Oh laat het Lieve Heer Bassanio zijn.

Allen af.

DERDE BEDRIJF - EERSTE TONEEL Venetië

Solanio en Salarino op.

Solanio Nog wat nieuws van de Rialto?

Salarino Tot op dit moment heeft nog niemand tegengesproken dat Antonio in het Nauw van Calais een schip met rijke lading heeft verloren. De Goodwins noemen ze die plek daar geloof ik een zeer gevaarlijke zandbank. Zeer verraderlijk. Als je de geruchtenmachine mag geloven liggen daar heel wat scheepswrakken begraven.

Solanio Die geruchtenmachine bestaat in hoofdzaak uit oude wijven. Ik hoop dat ze in dit geval net zo hard liegen als wanneer ze beweren dat ze in hun leven wel twintig aanbidders hebben moeten afwijzen. Maar het is waar we hoeven er niet omheen te draaien dat die goeie Antonio.... die goud en doodeerlijke Antonio.... die.... Ik kan geen woord vinden dat goed genoeg is om zijn naam te vergezellen.

Salerio Punt.

Solanio Ja. Wat zei je ook al weer. Het komt er op neer dat hij een schip heeft verloren?

Salerio Ik hoop dat het daarbij zal blijven.

Solanio Laat mij dan maar op tijd 'amen' zeggen nog voordat de duivel mijn smeekbede kan doorkruisen want wie komt daar in hoogsteigen persoon aangelopen in de gedaante van een jood.

Shylock op.

Zo Shylock
nog nieuws uit het koopmanswezen.

Shylock Dat moeten jullie nodig vragen. Jullie wisten meer dan wie ook van de vlucht van mijn dochter.

Salerio Dat is volkomen waar. Ik ken bijvoorbeeld de kleermaker heel goed die de vleugels voor haar vlucht heeft gemaakt.

Solanio Maar die Shylock wist toch allang dat het vogeltje wilde uitvliegen zoals alle vogeltjes die als ze groter zijn gegroeid vroeg of laat hun nest verlaten.

Shylock Ze zal er voor boeten.

Salerio Ja, als de duivel het voor het zeggen had wel

Shylock Mijn eigen vlees en bloed komt in opstand.

Solanio Nou, dat kun je wel vergeten ouwe bok.
Op jouw leeftijd komt er niets meer in op-stand.

Shylock Ach man
als ik het over mijn eigen vlees en bloed heb
dan heb ik het over mijn bloedeigen dochter
of snap jij dat niet.

Salerio Er is meer verschil tussen jouw vlees en dat van je dochter
dan tussen de ooievaar en de heilige geest
meer tussen jullie bloed
dan tussen rode wijn en bessensap (dan tussen pleegzusterbloedwijn en het bloed van een
pleegzuster)
Maar even wat anders
heb jij soms ook gehoord dat Antonio iets op zee heeft verloren.

Shylock Zie je nu wel.
Dit is mijn volgende strop.
Dat stuk bankroet.
Die verkwister die nauwelijks zijn hoofd op de Rialto durft vertonen.
Die bedelaar
die vroeger zo nuffig arrogant op de markt rondliep.
Laat hem aan onze overeenkomst denken.
Hij die mij altijd een woekeraar noemde
laat hem maar op zijn contract letten.
Hij die altijd uit zogenaamd christelijke naastenliefde zijn geld leende
laat hem zich nu maar bezig houden met de afspraak die hij met me maakte.

Salerio Maar stel dat hij te laat is met betalen
dan ga jij toch niet een pond vlees uit hem snijden.
Wat heb je daar in hemelsnaam aan.

Shylock Ik kan er mee gaan vissen.
En stel dat het niet bruikbaar is als voer
dan voed ik er in ieder geval mijn wraak mee.
Hij.
Hij heeft me te schande gezet.
Hij heeft me een half miljoen gekost.
Hij lachte om mijn verliezen
en bespote me om mijn winsten.
Hij minachtte mijn volk
en hinderde mij bij mijn handel.
Hij heeft mijn vrienden afgepakt
en mijn vijanden opgestookt.
En wat was de reden voor dit alles.
Ik ben een jood.
Heeft een jood dan geen ogen.

Heeft een jood geen handen.
Heeft een jood geen ingewanden.
Geen kwaliteiten, geen gevoel en geen hartstochten.
Heeft een jood geen behoefte aan genegenheid.
Worden wij niet
gevoed door hetzelfde voedsel
verwond door hetzelfde wapen
getroffen door dezelfde ziekte
genezen door hetzelfde middel
als elke christen wordt
gevoed
verwond
getroffen
en genezen.
Worden wij niet als elke christen telkens na een koude winter door dezelfde zon verwarmd.
Als jij mij prikt, bloed ik dan niet.
Als jij mij kietelt, lach ik dan niet.
Als jij mij vergiftigt, ga ik dan niet dood.
En wanneer jullie ons onrechtvaardig behandelen
mogen wij dan geen wraak nemen.
Als we voor de rest ook op jullie lijken
dan ook hier in.
Als een jood een christen onrechtvaardig behandelt
hoe zal die dan
met al zijn christelijke barmhartigheid, reageren.
Met wraak.
En als een christen een jood onrechtvaardig behandelt
hoe
denk je
zal hij dan
naar christelijk voorbeeld
zijn verdraagzaamheid tonen.
Door wraak.
De schurkenstreken die jullie me leren
zal óók ik toepassen.
En het zal vreemd moeten gaan als ik het niet beter doe dan mijn leermeesters.
Ik doe niet anders dan jullie van me verwachten.
Jullie willen en kunnen niets anders zien dan een vuile joodse jood gelijk een duivel.
Ziedaar, blinde christenhonden.

Een bediende van Antonio op.

Bediende Heren
 mijn meester Antonio is thuis
 en wil graag met u beiden spreken.

Salerio We hebben overal naar hem gezocht.

Tubal op.

Solanio Daar heb je nog zo iemand van dat volk.

Een derde in zijn soort is niet te vinden
behalve wanneer de duivel zelf jood zou worden.

Solanio, Salerio en bediende af.

Shylock Hoe staat het met het nieuws uit Genua, Tubal.
Heb je mijn dochter nog gevonden.

Tubal Op veel plaatsen wist men van haar
maar ik heb haar niet kunnen vinden.

Shylock Wat 'n ellende.
De diamant die zij meenam
kostte mij in Frankfurt tweeduizend ducaten.
De vloek is nu pas over ons volk gekomen.
Tweeduizend ducaten en nog andere zeer kostbare juwelen.
Ik zou willen dat mijn dochter hier dood aan mijn voeten lag met alle juwelen in haar oor.
Ik wou dat ze hier aan mijn voeten lag opgebaard met de ducaten in haar kist.
Heb je helemaal geen nieuws over hen.
Hoeveel heb ik nu al uitgegeven om haar op te sporen.
Het ene verlies stapelt zich op het andere.
De dief is er met te veel vandoor
en het kost me ook nog zoveel om de dief te vinden.
En zonder resultaat
dus geen voldoening en geen wraak.
Geen ongeluk dat niet op mijn hoofd terecht komt
geen zucht of ik moet hem slaken
geen traan of hij moet over mijn wangen rollen.

Tubal Ja
maar ook anderen hebben ongeluk.
Antonio, zoals ik in Genua hoorde.....

Shylock Wat wat wat.
Ongeluk ongeluk?

Tubal heeft het galjoen verloren dat van Tripolis kwam.

Shylock Godzijdank, godzijdank er is nog gerechtigheid.
Is het waar.
Is het echt waar.

Tubal Ik heb een paar matrozen gesproken die het hebben overleefd.

Shylock Ik dank je hartelijk mijn brave Tubal.
Goed nieuws dat is goed nieuws.
Ha ha ha gehoord in Genua.

Tubal Ik hoorde ook dat je dochter daar in één nacht tachtig ducaten uitgaf.

Shylock Dat is een dolksteek.
Je steekt de draak met me.

Oh god, ik zal mijn ducaten nooit meer terug zien.
Tachtig ducaten in één keer.
In één keer tachtig ducaten.

Tubal Ik ben met verschillende schuldeisers van Antonio terug naar Venetië gereisd.
Ze zwoeren allemaal dat hij geen andere keus meer heeft dan een faillissement.

Shylock Daar ben ik zeer blij om.
Dat doet me een groot genoegen.
Ik zal hem krijgen.
Ik zal hem folteren.
Dat doet me grote deugd.

Tubal Een van hen toonde mij een ring
die hij van je dochter had gehad
in ruil voor een aapje.

Shylock Naar de hel met haar.
Tubal, je martelt me Tubal.
Het was mijn turkooizen.
Ik had hem van Lea gekregen
nog voor we trouwden.
Die had ik nog niet geruild voor een heel oerwoud met apen.

Tubal Maar Antonio is absoluut zeker geruïneerd.

Shylock Ja, dat is waar.
Dat is waar.
Vooruit Tubal, huur een gerechtsdienaar voor me.
Bespreek hem voor over veertien dagen.
Ik snijd zijn hart uit zijn lijf als hij te laat is met betalen.
Als hij hier uit Venetië weg is kan ik eindelijk op mijn manier zaken doen.
Ga maar brave Tubal, ga maar.
Ik zie je in onze synagoge.
Straks in de synagoge, Tubal.
Ga maar brave Tubal.
Tot in de synagoge.
Tubal, ga maar Tubal, ga.

Shylock en Tubal af.

Bassanio, Portia, Gratiano en Nerissa op.

Portia Ik vraag je
 neem rustig de tijd.
 Wacht nog 'n dag of twee voordat je je keuze bepaalt.
 Want als je verkeerd kiest
 verlies ik jouw gezelschap.
 Heb dus nog even geduld.
 Er is iets in me dat zegt
 dat ik je niet mag verliezen
 en dat is geen verliefdheid.
 Maar zoals je weet wordt zoiets óók niet door haat ingegeven.
 Maar begrijp me niet verkeerd.
 Een vrouw heeft een goede intuïtie
 die zij echter moeilijk in woorden kan uiten.
 Ik zou je nog graag een maand of twee hier houden
 voordat je je voor mij in de waagschaal stelt.
 Ik zou je kunnen vertellen hoe te kiezen.
 Maar dan pleeg ik meineed en dat zal ik nooit doen.
 Dus is het mogelijk dat je een verkeerde keuze gaat maken.
 In dat geval zal ik hevig spijt hebben dat ik trouw was aan mijn eed.
 Die ogen van jou
 zij hebben mij behekst
 een gespleten persoon van me gemaakt.
 Eén helft van mij is van jou.
 En de andere is van jou, van mij bedoel ik.
 Maar wat van mij is, is van jou.
 Dus ben ik helemaal de jouwe.
 Oh, deze vreselijk verwarrende tijd
 vol met obstakels die tussen jou en jouw bezit staan.
 Ik bedoel
 niettenstaande dat iets van jou is
 is het toch niet van jou.
 Ik praat te veel
 maar dat is om tijd te winnen
 de tijd wat op te rekken
 te verlengen
 om jou op deze wijze nog wat langer van je keuze af te houden.

Bassanio Laat me nu toch maar kiezen.
 Ik voel me op dit moment alsof ik op de pijnbank lig.

Portia Op de pijnbank zeg je.
 Leg mij dan maar eens uit met welk verraad jouw liefde is vermengd.

Bassanio Niets anders maakt me bang
 dan het verraderlijke verraad van de onrust dat ik nooit van onze liefde zal mogen genieten.
 Tussen sneeuw en vuur kan nog eerder verwantschap ontstaan
 dan tussen verraad en mijn liefde voor jou.

Portia Goed
 maar ik ben bang dat je nu spreekt vanaf de pijnbank waar men onder dwang alles bekent.

Bassanio Geef mij jouw tijd
 dan geef ik jou mijn waarheid.

Portia Goed.
 Geef en ik zal geven.

Bassanio Mijn liefde voor jou
 is de kern van mijn waarheid.
 Wat een heerlijke marteling als je beul je dwingt tot zo'n zalige bekentenis.
 Maar leidt me nu naar mijn lotsbestemming
 de kistjes.

Portia Vooruit dan maar.
 In een van hen zit ik opgesloten.
 Wanneer je mij liefhebt
 zul je het enig juiste kistje kiezen
 mij voor eeuwig bevrijden
 en voor altijd aan je binden.
 Nerissa maak ruimte voor hem
 en laat
 terwijl hij zijn keuze bepaalt
 de muziek spelen.
 Mocht hij verliezen
 dan zal hij gaan als een stervende zwaan in een bedding van liefdevolle muziek.
 Mijn tranen vormen dan
 om bij dit beeld te blijven
 de stroom waarop hij zijn weg naar de horizon vindt.
 Maar als hij wint
 dan
 zal de muziek klinken als een gelukkig volk dat zijn nieuwe vorst uitbundig toejuicht
 of als het zachte zoemen van een nieuwe ochtend
 dat teder neerdaalt in het oor van de bruidegom
 en dat hem ter bruiloft roept.
 Mijn hart klopt als een grote trom.

Bassanio Wat het oor hoort
 het oog ziet
 elk zintuig voelt
 kan
 door schijn misleid
 zeer bedriegelijk zijn.
 Uiterlijke schijn is sier
 zoals sier schijn is.
 Sier is als het maagdelijke strand van een verraderlijke zee.
 Sier is als de schijnwaarheid
 waarin zelfs de verstandigsten onder ons verstrikt raken.
 Daarom gij blinkend goud

jou wil ik niet.
En jou ook niet
jij bleekschetig alledaags slaafje dat slechts hoerig dienst doet als wisselgeld.
Maar u
u schamel lood
dat eerder dreigt dan iets belooft
uw ontroerende en omfloerste teint
belooft mij meer dan duizend woorden.
U kies ik.
Laat vreugde mijn deel zijn.

Hij opent het loden kistje.

Wat zie ik hier.
Ooooooooooooooh.
Wohwohwohwooh.
Van welke schepper is deze betoverende gelijkenis.
Beweegt het oog.
Of wordt ik bewogen.
Haar lippen zijn gevuld met honing.
Haar gouden haren
zijn door de schilder tot een web gesponnen dat mannenharten strikt.
Ach
wat is de lof waaraan ik dit portret hier onderwerp toch schamel
vergeleken bij de lof die aan het onderwerp van dit portret toekomt.
Op dit briefje moet het geluk zijn beschreven.
'U die door geen schijn verblind'
'Het ware kiest en vreugde vindt'
'Amor is u goed gezind'
'Mooi is dat wat u hier wint'
'Deze prijs zal u behagen'
'Gezegend zijn uw levensdagen'
'Met vreugde zult u haar nu dragen'
'Ga haar vlug een zontje vragen'
Een heerlijke brief mijn lief.
Dit vers maakt jou van mij.
Ik heb je eerlijk gewonnen.
Maar ik sta hier
driewerf schone vrouw
te twifelen of dit ook jouw keuze is.
Ik wil dat graag nu van je horen.

Portia Je ziet me hier
zoals ik ben.
Ik ben niet méér
maar ook niet minder.
Wanneer jij hiermee instemt
ga ook ik graag nu accoord.
Ik ben van jou
samen met alles wat van mij was.
Was ik net nog

heerseres van dit landgoed
meester van mijn personeel
en van mezelf de koningin
nu zijn dit landgoed, personeel en ook ikzelf
helemaal van jou.
Ook schenk ik je deze liefdesring.
Bedenk
als je hem weggeeft, verliest of afdoet
beschouw ik dat als het einde van jouw liefde
en zal ik daar mijn conclusies uit moeten trekken.

Bassanio Je hebt me van al mijn woorden beroofd.
Mijn bloed zingt door mijn aderen.
Ik ben zeer onder de indruk
en ga graag met je in zee.
En wanneer deze ring van mijn vinger wijkt
wijkt ook het leven van mij.
Jou blijft dan nog alleen mijn schaduw.

Nerissa Beste mevrouw en mijnheer
het is nu tijd om jullie geluk te wensen.
'Veel geluk en liefde in een lang leven'

Gratiano Beste heer Bassanio en vrouwe Portia
Ik wens jullie beiden het geluk
dat jullie jezelf toewensen
want meer geluk dan dat
bestaat er 'bijna' niet.
Ik zeg 'bijna'
omdat er nog meer geluk op ons allen neer zal dalen
wanneer je ons toestaat
op dezelfde dag te trouwen als jullie.

Bassanio Met alle plezier
maar dan moet jij wel voor een vrouw zorgen.

Gratiano Daarvoor mijn dank
maar jij hebt er al een voor me gevonden.
Ik kan namelijk even scherp kijken als jij.
Toen jij de dame zag, zag ik de meid.
Jij werd verliefd en zo ook ik.
Geen van beiden stellen wij graag uit.
Ons beider geluk hing aan het kistje van jouw keuze.
Daarna werkte ik me in het zweet om haar voor mij te winnen.
Uiteindelijk gaf zij toe
onder één voorbehoud
dat jij ook jouw lief zou trouwen.
Nu hoop ik maar dat zij haar woord houdt.

Portia Is dat waar Nerissa.

Nerissa Het klopt
hopelijk stem je ermee in.

Bassanio Is het je werkelijk ernst Gratiano.

Gratiano Ja, absoluut.

Bassanio Twee bruiloften tegelijk
dat zal een feest geven.

Gratiano We wedden met ze om duizend ducaten wie het eerst een jongentje heeft.

Nerissa Goed
maar wat doen we daarna.

Gratiano Daarna gaan we lustig verder met de volgende jongetjes.
Maar...

Nerissa Wacht, ik kleed me vlug even om.

Nerissa af.

Gratiano Kom snel terug.
Want je raadt nooit
wie daar aan komen.
Lorenzo met zijn ongelovige jodinnetje.
En
mijn oude kameraad
Solanio!

Lorenzo, Jessica en Solanio, als boodschapper uit Venetië, op.

Bassanio Lorenzo.
Ik ben blij je weer te zien.
Wat een verrassing.
Vertel me hoe het jullie is vergaan.
En Solanio, oude vriend
kom binnen, kom binnen.
Tenminste, als ik als nieuwkomer hier
mij deze vrijheid mag permitteren.
Portia liefje
mag ik mijn vrienden en landgenoten
hier in dit huis nodigen.

Portia Jouw vrienden zijn mijn vrienden.
Allen zijn hartelijk welkom.

Lorenzo Veel dank heer.
Het lag niet in mijn bedoeling u hier te komen opzoeken
maar toen ik Solanio onderweg tegenkwam
dwong hij me bijna om mee te gaan.

Solanio Dat klopt
 daar had ik mijn redenen voor.
 Signor Antonio zendt jou zijn groeten.

Geeft Bassanio een brief.

Bassanio Voordat ik hem open maak
 vertel me hoe het met mijn goede vriend gaat.

Solanio Als we zijn geestelijke gesteldheid niet meerekenen, niet slecht.
 Als we zijn geestelijke gesteldheid wel meerekenen, niet goed.
 Deze brief zal je meer vertellen.

Bassanio opent de brief.

Gratiano Solanio, hand.
 Is er nog nieuws uit Venetië.
 Hoe gaat het met onze koning der koopmannen
 die goeie ouwe Antonio.
 Ik weet zeker dat hij erg blij zal zijn als hij van ons succes hoort.
 Wij wonnen de hoofdprijs.

Solanio Had je maar de hoofdprijs gewonnen die hij heeft verloren.

Portia Er kan niet veel goeds in die brief staan
 anders zou Bassanio niet zo bleek wegtrekken.
 De dood van een goede vriend misschien
 iets anders kan zo'n moedig man niet zo van streek maken.
 Maar
 het lijkt nog veel erger.
 Bassanio, ik ben je wederhelft
 dus heb ik recht op de helft van het verdriet dat het lezen van deze brief bij je oproept.

Bassanio Oh lieve Portia
 Dit zijn de donkerste woorden
 die het papier ooit bezoedelden.
 Ach mooie vrouw
 toen ik jou voor het eerst over mijn liefde sprak
 vertelde ik je
 dat al mijn rijkdom door mijn aderen stroomt.
 Het is waar, ik ben van adel.
 Maar, mijn lief
 al zei ik dat ik geen bezit had
 toch overdreef ik nog.
 Ik had je moeten zeggen
 dat ik minder dan niets bezat.
 Ik heb me namelijk aan een goede vriend verpand
 En hij heeft zich weer
 alleen maar om mij te helpen
 aan zijn allergrootste vijand verpand.

Lees deze brief
het papier is als het lichaam van mijn vriend
ieder woord is als een gapende wond waar zijn bloed met golven uit stroomt.
Maar Solanio
is het echt waar dat al zijn ondernemingen zijn mislukt
niet één schip teruggekeerd?
Niet van Tripolis, Mexico, Engeland
van Lissabon van Barbarije én van India?
Ontkwam niet één schip aan een dodelijke ontmoeting met de amper verscholen rotsen
de schrik van iedere koopman.

Solanio Niet een.
Maar buiten dat
het heeft er alle schijn van
dat wanneer hij het geld wel zou hebben
de jood het toch niet zou accepteren.
Ik ben nog nooit 'n schepsel tegengekomen
in de gedaante van een mens
zo gulzig gespist op de vernietiging van een ander mens.
Hij zeurt de Doge dag en nacht aan zijn kop
en roept met overdreven gretigheid
dat de vrijheid van deze staat van geen betekenis is als men hem zijn recht ontzegt.
Twintig kooplieden, de Doge zelf én de allerhoogste senatoren
allen probeerden hem te overtuigen.
Maar niemand was in staat hem van zijn hartvochtige eis af te brengen.
Hij eist zijn recht
én de uitvoering van het contract
inclusief de boete.

Jessica Toen ik nog bij hem woonde
heb ik hem in aanwezigheid van Tubal horen zweren
dat hij liever een pond van Antonio's vlees had
dan twintig maal de waarde van het geld dat hij hem schuldig was.
En ik weet zeker heer
als wet, gezag en macht het niet verbieden
dan loopt het slecht af met die arme Antonio.

Portia Is het een goede vriend die zo in nood zit.

Bassanio Mijn beste vriend en tevens de vriendelijkste man die ik ken.
Nobel en onvermoeibaar wanneer hij iets voor je kan betekenen.
In heel Italië vind je geen tweede met zoveel oud-Romeinse deugden.

Portia Hoeveel is hij de jood schuldig.

Bassanio Drie-dui-zend ducaten.

Portia Is dat alles.
Betaal hem zesduizend en vernietig dat contract.
Of verdubbel dat weer of verdriedubbel het zelfs
voordat hem door jouw schuld

ook maar één haar wordt gekrenkt.
Een vriend van dat kaliber verdient meer dan het tienvoudige.
Maar ga eerst met me naar de kerk en trouw met me.
Spoed je daarna naar je vriend in Venetië.
Jij zult nooit met een bezwaard gemoed naast Portia liggen.
Je krijgt genoeg goud van me
om die miezerige schuld wel twintig keer te kunnen betalen.
En als je hebt betaald
kom dan weer samen snel naar hier.
Nerissa en ik zullen in die tijd
als maagd en weduwe blijven wachten.
Kom, ga op je trouwdag hier vandaan
heet je vrienden welkom en wees voldaan.
Ik heb je liefde duur betaald
de duur van onze liefde echter
zal eeuwig zijn.
Maar lees me eerst de brief van je vriend voor.

Bassanio *Leest.*
'Beste Bassanio.'
'Al mijn schepen zijn vergaan.'
'Mijn schuldeisers worden steeds lastiger.'
'Mijn situatie is allerbelabberst.'
'Mijn contract met de jood is verlopen'
'Het lijkt er niet op'
'dat ik nog in leven zal zijn als ik mijn boete heb betaald'
'weet dat daarmee ook alle schulden tussen jou en mij vereffend zullen zijn.'
'Kon ik je maar zien wanneer ik sterf.'
'Desalniettemin'
'doe wat je goed dunkt.'
'Wanneer onze vriendschap je niet kan overhalen naar mij te komen'
'laat het dan ook niet door deze brief gebeuren.'

Portia Oh liefste
laat alles liggen en vertrek meteen.

Bassanio Nu je accoord gaat met mijn vertrek
zal ik me haasten.
Maar tot ik terug ben zal geen bed mij zien slapen.
Evenmin zal een enkel moment van rust
een snelle hereniging van jou en mij in de weg staan.

Allen af.

Antonio De Doge kan de loop van het recht niet beïnvloeden.
Wanneer er gemorreld wordt aan de voorkeursbehandeling die vreemdelingen in Venetië hebben zal dat veel vragen oproepen omtrent de rechtstoepassing in dit land.
Bedenk dat wij voor wat betreft de handel van veel staten afhankelijk zijn.
Ga nu maar
ik ben door mijn verlies en verdriet zo afgefallen
dat ik morgen nog nauwelijks een pond vlees voor mijn bloeddorstige schuldeiser over heb.
Kom op bewaker
laten we god bidden dat Bassanio op tijd komt
zodat hij kan zien hoe ik zijn schuld inlos.
Voor de rest kan het me niet meer schelen.

Allen af.

DERDE BEDRIJF - VIERDE TONEEL Belmont.

Portia, Nerissa, Lorenzo, Jessica en een bediende van Portia op.

Lorenzo Mevrouw, al zeg ik het waar u bij bent
ik vind dat u
zoals u de afwezigheid van uw man draagt
een nobele en respectvolle invulling geeft
aan het begrip vriendschap.
Maar als u wist
wie u hiermee nog meer een dienst bewijst
wat voor nobel mens u hiermee helpt
en hoe dierbaar hij is voor uw man
dan zou u nog veel trotser zijn op wat u deed.

Portia Ik heb nog nooit spijt gehad van een goede daad
zeker niet in dit geval
nu het de vriend van mijn man betreft.
Als Antonio de boezemvriend is van mijn man
dan moet hij veel op hem lijken
en doet deze kleine opoffering
mij alleen maar meer deugd.
Maar luister Lorenzo.
Ik vertrouw jou
totdat mijn man weer terug is
het beheer en de verzorging van mijn huis toe.
Ik heb in het geheim de hemel de heilige eed gezworen
dat ik met Nerissa in gebed en meditatie zal wachten
tot onze echtgenoten weer zijn teruggekeerd.
Wij gaan naar een klooster niet ver hier vandaan.
Ik hoop dat je mij deze vriendendienst
die ik je in vertrouwen en uit noodzaak vraag
niet zult weigeren.

Lorenzo Dat doe ik graag mevrouw.
Ik zal alles voor u doen wat binnen mijn macht ligt.

Portia Mijn personeel is al op de hoogte
zij weten dat jij en Jessica de zaken van mij en Bassanio hier overnemen.
Het ga jullie goed
we zien elkaar snel weer.

Lorenzo Ik hoop dat u een aangename en rustige tijd zult hebben.

Jessica Ik wens u alle goeds wat wenselijk is, mevrouw.

Portia Ik dank jullie voor je goede wensen
en wens jullie graag hetzelfde.
Tot ziens, Jessica, Lorenzo.

Jessica en Lorenzo af.

Balthazar
je weet dat ik je volledig vertrouw
ik wil weer een beroep op je doen.
Neem deze brief
en gebruik alle snelheid die je als mens kunt opbrengen
om hem naar Padua te brengen
en daarna af te leveren bij mijn neef dokter Bellario.
Van hem krijg je wat kleren en papieren
die je mogelijk met nog grotere spoed
naar het veer brengt dat op Venetië vaart.
Haast je
verlies geen tijd met praatjes.
Ik zal er nog vóór jou zijn.

Balthazar Mevrouw, ik vlieg.

Portia Kom Nerissa
ik heb een plannetje waar jij nog niets van weet.
Wij zullen onze echtgenoten zien zonder dat zij het weten.

Nerissa Zien zij ons dan niet.

Portia Dat zullen ze zeker
maar we zijn zo gekleed dat zij zullen denken
dat wij bedreven zijn in iets wat niet zo is.
Ik waag het te zeggen
dat wanneer wij ons kleden als jonge mannen
ik de mooiste van de twee zal zijn.
Ik zal mijn dolk met charmante arrogantie dragen
mijn stem zal klinken als van een jongeling in zijn vroege puberteit
ik maak van twee van mijn stappen één mannenstap
en praat over mijn gevechten zoals al die mooie bluffende jongetjes.
Ik zal hardop fantaseren over mijn romantische escapades
hoe eerbiedwaardige en schone jonkvrouwen mij hun liefde verklaren.

Nerissa Maar waarom gaan we ons onder de mannen begeven.

Portia Ssst stil nou, wat 'n vraag
Stel dat iemand dit hoort en het verkeerd uitlegt.
Maar kom
ik leg je mijn plan wel uit als we in de koets zitten
die staat bij de ingang van het park dus moeten we ons haasten.
We hebben een rit van zeker 30 kilometer voor de boeg.

Allen af.

DERDE BEDRIJF - VIJFDE TONEEL Belmont.

Lancelot en Jessica op.

Lancelot Ja werkelijk
want zie je
de zonden van de vader gaan over op de kinderen
daarom, en dat is echt waar, maak je me bang.
Ik was altijd rechtuit door je zee
en ik zeg het je nu ook recht voor de raap
dus wees daar maar blij mee
want werkelijk
ik denk dat je verdoemd bent.
Maar
er is één hoop die misschien nog wat voor je kan doen.
Maar dat is aan de andere kant maar een verrekt klein slap hoopje.

Jessica En welke hoop is dat.

Lancelot Nou
je zou kunnen hopen
dat je echte vader niet je echte vader is
dus dat je niet de echte dochter van de echte jood bent.

Jessica Maar dat zou niet veel hoopgevender zijn
omdat ik dan de zonden van mijn moeder zou erven.

Lancelot Ik ben werkelijk bang
dat je
zowel door je vader als je moeder verdoemd bent.
Want als ik Scylla, je vader, ontwijk
loop ik Chrybdis, je moeder, tegen het lijf.
In beide gevallen ben je er geweest.
Tja ja.

Jessica Jaaja.
Maaaaar.
Ik zal gered worden door mijn man
want hij maakte een christen van me.

Lancelot Daar zijn we mooi klaar mee.
Werkelijk.
Alsof er al niet genoeg christenen zijn om het leven een beetje prettig te kunnen houden.
Al dat christen maken van joden
dat voert alleen maar de prijs van het varkensvlees op.
Als we allemaal varkensvlees-eters worden
kunnen we binnenkort van ons goeie geld zelfs geen reepje spek meer kopen.

Lorenzo op.

Jessica Ik zal het er eens met mijn man over hebben.

Kijk, daar heb je hem al.

Lorenzo Ik wordt nog eens vreselijk jaloers Lancelot
als je zo met mijn vrouw in een hoekje staat te smoezen.

Jessica Nee hoor.
Je hoeft niet bang te zijn voor ons Lorenzo.
Het is uit tussen Lancelot en mij.
Hij zei me net botweg dat er geen genade voor me in de hemel zal zijn
omdat ik de dochter van een jood ben.
En hij zegt dat jij geen goed lid van de maatschappij bent
omdat jij joden tot het christendom bekeert
en daarmee de prijs van het varkensvlees opjaagt.

Lorenzo Dan vraag ik hem
ben je dan wél een mooi lid van de maatschappij
als je mooie moren bezwangert
Er lopen door jou heel wat meer moren rond, Lancelot.

Lancelot Er is niets wat een moor méér tot een mooier mens maakt
dan dat wat een mooi mens als ik met een mooie moorse kan doen.

Lorenzo Mooie mensen!
Elke gek houdt zich tegenwoordig bezig met woordspelingen.
Ik denk dat binnen korte tijd de grootste charme zal uitgaan van hen die zwijgen.
Een goed gesprek zal dan alleen nog voorbehouden zijn aan de papegaai.
Ga naar binnen man
en vraag of ze klaar zijn voor het diner.

Lancelot Dat zijn ze allang heer
want ze hebben allen een maag.

Lorenzo Goeiegod
wat ben jij een lolbroek.
Vraag ze of het eten klaar is.

Lancelot Dat is klaar mijnheer.
Alleen er moet nog worden gedekt.

Lorenzo Ga dan dekken.

Lancelot Nu vóór het eten?
Met permissie mijnheer
liever niet.

Lorenzo Heb je nog meer van die feestelijke opmerkingen.
Zou je je hele voorraad scherpzinnigheden niet in één keer willen spuien
en daarna naar een eenvoudig man met eenvoudige wensen willen luisteren.
Ga naar je makkers
vraag hen de tafel te dekken
dien het vlees op

dan zullen wij het komen opeten.

Lancelot De tafel heer, zal worden bediend.
Het vlees heer, zal worden gedekt.
En als ú komt, zal er worden gelachen.

Lancelot af.

Lorenzo Oooh lieve hemel, wat wordt ik dáár moe van.
Lieverd, hoe gaat het, voel je je goed
ik ben erg nieuwsgierig naar wat je van Bassanio's vrouw vindt.

Jessica Ze is een prachtvrouw.
Zij is een zegen voor hem
met haar beleeft hij de hemel op aarde.
Van haar zijn er geen twee.

Lorenzo Zo'n vrouw als hij aan haar heeft
zo'n man heb jij aan mij.

Jessica Kom kom.
Mag ik daar ook wat over zeggen.

Lorenzo Straks
laten we eerst gaan eten.

Jessica Nee nee
laat me je opvrijen nu ik nog trek heb.

Lorenzo Doe me 'n plezier
en bewaar dat voor tijdens het eten
alles wat dan je mond verlaat
zal ik gulzig tot me nemen.

Jessica Goed goed
je zult het krijgen.

Beiden af.

VIERDE BEDRIJF - EERSTE TONEEL Venetië, een rechtzaal.

De Doge, Senatoren, Antonio, Bassanio, Gratiano, Salerio en anderen op.

Doge En, is Antonio er al.

Antonio Ik ben klaar, edelachtbare.

Doge Het spijt me voor u.
Uw tegenpartij is een starre en onmenselijke naarling
niet in staat tot enig mededogen
en onbekend met het woord liefde.

Antonio Ik heb gehoord dat u veel moeite deed
om hem zijn ongenadige plan wat te laten bijstellen
en dat er geen wettig middel bestaat
waardoor ik aan zijn bloeddorstig streven kan ontkomen.
Ik zal proberen hem met mijn geduld tot bedaren te brengen.
Ik ben gewapend met de rust van mijn geest
mogelijk dat ik daarmee zijn tiranieke razernij kan breken.

Doge Laat iemand de jood naar binnen roepen.

Salerio Hij komt er aan.

Shylock op.

Doge Shylock, de wereld denkt
en dat denk ik ook
dat u deze kwaadaardige vertoning
tot de laatste minuut zult volhouden
om daarna uw mildheid en mededogen te tonen
op een wijze die uitzonderlijker zal zijn
dan deze uitzonderlijke onvermurwbare wreedheid.
En zoals u nu uw boete koppig opeist
een pond vlees van deze arme koopman
zo zult u straks niet alleen genadig afzien van de straf
maar ook, gedreven door uw menselijkheid en liefde
hem een deel van zijn schuld kwijtschelden.
Welk mens kan aanzien dat een waardig koopman
op deze wijze en in zo'n korte tijd zó getroffen wordt.
Jood, geef mij uw antwoord.

Shylock Ik deelde uwe edelachtbare reeds mee wat ik verlang.
Ik heb gezworen bij onze heilige sabbat
te nemen wat mij volgens contract toekomt.
Wanneer u mij dat weigert
zal dat zijn weerslag hebben
op het recht en de vrijheid van uw stad.
U vraagt mij
waarom ik liever een stuk kadavervlees kies

dan drie duizend ducaten.
Ik weet het niet.
Misschien wordt mijn keuze wel bepaald door mijn humeur.
Wie weet.
Stel dat mijn huis plotseling bevolkt zou worden door duizend ratten
en ik zou besluiten tienduizend ducaten te gaan uitgeven aan rattengif.
Wat zou u dáárvan zeggen?
Sommigen hebben een schreeuwende hekel aan gillende varkens.
Anderen gaan over hun nek bij het zien van een kotsende kat.
En weer anderen pissen in hun broek bij het gezeik van een doedelzak.
Welke hartstocht bepaalt onze voorliefde of afschuw.
Waarom gruwet de een
van een gillend varken
een ander van een kotsende kat
en een derde weer van een zeikende doedelzak.
Dat zijn blijkbaar onze eigen grillen waar wij met huid en haar aan zijn overgeleverd.
Daarom kan en wil ik geen andere reden geven
dan dat ik geleid wordt door diepe haat
en een onweerstaanbare walging jegens Antonio
dus eis ik mijn recht
en neem mijn verlies graag op de koop toe.
Goed geantwoord?

Bassanio Dit is geen antwoord, jij ongevoelige
waarmee je je wrede verlangens kunt goed praten.

Shylock Ik sta hier niet om jou met mijn antwoorden te plezieren.

Bassanio Doodt iedereen de dingen die hij haat.

Shylock *Zelfde intonatie als Bassanio:* Wie zou niet willen doden wat ie haat.

Bassanio Iedere ergernis hoeft nog geen haat te zijn.

Shylock *Zelfde intonatie als Bassanio:* Laat jij je twee keer door een slang bijten.

Antonio Denk eraan dat je met een jood te doen hebt.
Je kunt net zo goed naar het strand gaan en de vloed vragen eb te worden.
Of aan de wolf vragen waarom hij de ooi zijn lam laat roepen.
Of boomtoppen verbieden te bewegen terwijl de storm door het bos raast.
Je kunt veel beter je zwaarste klus gaan klaren
dan dat je dit zware stenen jodenhart probeert te vermurwen.
Daarom vraag ik je hem geen voorstellen meer te doen
bewaars je argumenten voor later.
Geef alsjeblieft in korte en duidelijke taal mij mijn vonnis
en de jood zijn zin.

Bassanio Hier
zes in plaats van je drieduizend ducaten.

Shylock Al zou je van elke ducaat van deze zesduizend

er tien maken
dan nog
ik nam ze niet aan.
Ik sta op mijn contract en wil mijn borg.

Doge Hoe kunt u ooit op genade hopen
als u zelf geen genade kent.

Shylock Welk oordeel zou ik moeten vrezen als ik geen kwaad doe.
U
u bent omgeven door slaven
die u net zoals uw paarden, honden en ezels
gebruikt voor het zwaarste en meest vernederende werk
gewoon omdat u ze gekocht hebt.
Als ik u nu vraag
laat ze vrij
laat ze met uw dochters en zonen trouwen
weg met dat slaven en sloven
maak hun bedden net zo zacht als de uwe
en streel hun tong met uw spijzen
dan antwoordt u mij
die slaven zijn van ons.
En zo luidt ook mijn antwoord.
Het pond vlees dat ik van hem vraag
is duur gekocht
het komt mij toe
dus zal ik het hebben.
Als u weigert
dan spuug ik op uw wet
de Venetiaanse rechtspraak heeft dan voor mij geen waarde meer.
Ik sta simpelweg op mijn recht.
Kom, zeg me of ik het krijg.

Doge Ik ben bij machte deze zitting op te heffen
als de rechtsgeleerde Bellario
die ik heb gevraagd om hierin uitspraak te doen
vandaag niet verschijnt.

Salerio Edelachtbare
buiten staat een bode met brieven van de rechtsgeleerde.
Hij is net gearriveerd uit Padua.

Doge Roep hem binnen en breng ons de brieven.

Bassanio Houd stand Antonio
laat de moed niet zakken.
Die jood zal eerst mijn vlees en bloed en botten én de rest voor zijn kiezen krijgen
eer jij een druppel bloed voor mij zult moeten laten.

Antonio Ik ben het zwakke schaap van de kudde, Bassanio
daarom ben ik het dichtst bij de dood

zoals de wormstekige appel die het eerst op de grond valt.
Laat me dus
je bewijst mij geen betere dienst dan door te blijven leven.
en mijn grafschrift te schrijven.

Nerissa op verkleed als advocatenklerk.

Doge Komt u van Padua?
Van Bellario?

Nerissa Van beiden edelachtbare.
Bellario laat u hartelijk groeten.

Ze overhandigt hem een brief.

Bassanio Waarom slijpt u uw mes zo ijverig.

Shylock Om zo goed mogelijk mijn deel uit mijnheertje bankroet te kunnen snijden.

Gratiano Niet jouw zool
maar jouw ziel scherpt jouw mes
jij weerzinwekkende jood.
Geen metaal
noch het zwaard van de beul
is maar half zo scherp
als jouw bijtende haat.
Kan dan geen enkele bede jou vermurwen.
Dringt dan geen enkele bede tot jou door.

Shylock Nee
niet één die jouw verstand zou kunnen bedenken.

Gratiano Vervloekt jij, meedogenloze hond.
Dat jij nog bestaat is een regelrechte aanklacht tegen het recht.
Straks ga ik nog twijfelen aan mijn geloof
en, net als Pythagoras
gelooven dat de ziel van een gestorven beest zich in een mens nestelt.
Jouw hondse geest huisde ooit in een wolf.
Toen die voor moord gehangen werd
vrat hij zich via de buik van je moeder
snel bij jou binnen
want jouw verlangens zijn niet anders dan wolfs, bloeddorstig hunkerend en gulzig.

Shylock Zolang jij niet in staat bent het zegel van mijn contract te schelden
pijnig jij met je geraas alleen maar je longen.
Moet je luisteren
wat jij moet doen
jij moet je hersens heel goed bij elkaar houden
anders vervalt dat zootje daar boven je snotneus
tot een onherstelbare en hopeloze ruïne.
Heb je hem?

Ik sta hier voor mijn recht, basta.

Doge In deze brief beveelt Bellario ons een jonge en briljante rechtsgeleerde aan.
Waar is deze man.

Nerissa Hij wacht buiten tot u hem wilt toelaten heer.

Doge Met groot genoegen.
Breng hem met alle egards naar deze gerechtszaal.
Intussen lees ik het hof Bellario's brief voor.

Nerissa af.

Leest:

'Uwe hoogheid.'

'Op dit moment dat mij uw brief bereikt'

'ben ik ernstig ziek.'

'Het prettige doet zich echter voor'

'dat terwijl uw bode verscheen'

'hier juist een jonge rechtsgeleerde uit Rome bij mij op bezoek was.'

'Zijn naam is meester Balthazar.'

'Ik stelde hem op de hoogte van de zaak tussen de jood en de koopman Antonio.'

'We sloegen er samen meerdere boeken op na.'

'Hij kent mijn mening over deze zaak'

'die hij'

'vermeerderd met zijn eigen kennis waarvan ik de omvang niet genoeg kan prijzen'

'op mijn dringend verzoek komt overbrengen'

'om in mijn plaats aan de uitnodiging van uwe hoogheid te voldoen.'

'Ik vraag u'

'laat zijn gebrek aan jaren

'van geen invloed zijn op uw achting voor hem.'

'Ik zag niet eerder zo'n jong lichaam met zo'n rijpe geest.'

'Ik laat hem gaarne aan uw goede zorg.'

'Zijn behandeling van de rechtszaak zal mijn aanbeveling verklaren.'

Portia op, verkleed als meester in de rechten.

Dit is wat de geleerde Bellario ons schrijft.

En daar is, naar ik aanneem, de meester zelf.

Laat mij uw hand drukken.

U komt van onze goede vriend Bellario?

Portia Dat is juist heer.

Doge Wees welkom en neemt u plaats.
U bent op de hoogte van het geschil dat momenteel voor het hof dient.

Portia Ik ben volledig over de zaak geïnformeerd.
Wie is hier de koopman en wie de jood.

Doge Antonio en Shylock, treedt u naar voren.

Portia Is uw naam Shylock.

Shylock Shylock is mijn naam.

Portia Uw eis is van nogal zonderlinge aard.
Hij is wél zo gesteld dat de Venetiaanse wet uw vordering niet kan betwisten.
En u bent het slachtoffer is het niet.

Antonio Als het aan hem ligt, ja.

Portia Erkent u uw schuld.

Antonio Ja.

Portia Dan zal de jood u genadig zijn.

Shylock Wie kan mij daartoe dwingen
dat wil ik wel eens weten.

Portia Genade kan men niet afdwingen.
Zij daalt als zachte regen uit de hemel
is een dubbele zegen
zegt hem die geeft én hem die ontvangt.
is machtiger dan de machtigste
is voor een koning meer dan zijn kroon.
Zijn scepter symboliseert aardse macht
het teken van eer en gezag dat hem geducht en ontzagwekkend maakt
maar boven deze scepter staat de genade
die haar troon heeft in de harten der heersers
en het zinnebeeld is van god.
Aards gezag krijgt pas iets goddelijks
wanneer genade het recht vergezelt.
Daarom jood
als u op uw recht wilt blijven staan bedenk dan eerst
dat wanneer het recht op iedereen wordt toegepast
geen van ons gespaard zal worden.
Iedereen bidt om genade
en het is dát gebed dat ons leert anderen te vergeven.
Ik heb u dit alles gezegd in de hoop
dat ik u kon bewegen uw eis wat te matigen.
Een eis
die wanneer u daaraan vasthoudt
door het district Venetië als een vonnis aan deze koopman zal moeten worden opgelegd.

Shylock Genade, genade, mijn broek vol chocolade.
Ik wil dat de wet wordt toegepast en ik de boete krijg die me toekomt.

Portia Maar is hij dan niet in staat zijn schuld te betalen.

Bassanio Jawel

ik bied hem hier aan, voor het hof.
Hij krijgt zelfs het dubbele
en als hem dat niet tevreden stelt
betaal ik hem het tienvoudige
en geef daarbij mijn handen hoofd en hart in onderpand.
Als ook dat hem niet tevreden stelt
dan gaat bij hem wrok boven rechtvaardigheid.
Ik smeed u
zet voor een keer de wet naar uw hand.
Laat voor een keer groot recht prevaleren boven klein onrecht
Breek de wil van deze sadistische duivel.

Portia Dat zal niet gebeuren.
Er is geen macht in Venetië
die een bestaande wet kan veranderen.
Het zou overigens als een precedent gaan werken
en bij herhaling
op den duur de staat ondermijnen.

Shylock Hier spreekt een wijs man.
Oh wijze jonge rechter
ik heb diep respect voor u.

Portia Wilt u zo goed zijn mij het contract te laten lezen.

Shylock Met alle plezier edelachtbare alstublieft.

Portia Shylock, zij bieden u driemaal de som.

Shylock Mijn eed!
Mijn eed!
Ik heb het de hemel gezworen!
Moet ik nu meineed gaan plegen?
Nee
nog niet voor heel Venetië!

Portia Het contract is duidelijk
het gerechtigd de jood een pond vlees op te eisen
dat door hem nabij het hart van de koopman mag worden uitgesneden.
Ik vraag u nogmaals
wees hem genadig.
Aanvaard driemaal de som en laat mij het contract verscheuren.

Shylock Niet eerder dan wanneer het naar de letter is nagekomen.
Gebleken is dat u een achtenswaardig rechter bent
u kent de wet en uw betoog was juist.
Ik eis van u bij wet
waarvan u een respectabel vertegenwoordiger bent
dat u het vonnis ten uitvoer brengt.
Ik zweer bij mijn ziel
geen enkel woord kan mijn mening nog veranderen.

Ik sta op de uitvoering van mijn contract.

Antonio Uit de grond van mijn hart
smeek ik het hof
het vonnis nu uit te spreken.

Portia Als het zo is
goed.
Ontbloot uw borst voor zijn mes.

Shylock Oh nobele rechter
excellente jonge man.

Portia De uitvoering van de straf
zoals vermeld en overeengekomen in dit contract
klopt met de inhoud en de letter van de wet.

Shylock Dit is de waarheid oh wijze en rechtvaardige rechter.
Hoeveel wijzer bent u dan u lijkt.

Portia Daarom
ontbloot uw borst.

Shylock Juist
zijn borst.
Zo staat het in het contract nietwaar, nobele rechter?
'Nabij het hart' dat zijn de juiste woorden.

Portia Dat klopt.
Heeft u een weegschaal om het vlees te wegen.

Shylock Die staat klaar.

Portia Zorg dat er een dokter bij de hand is die op uw kosten de wond verzorgt
anders bloedt hij dood.

Shylock Is dat zo in het contract overeengekomen.

Portia Dat staat er niet nadrukkelijk
maar wat zou dat
het ware goed wanneer u dat deed uit naastenliefde.

Shylock Ik kan daar niets over in het contract vinden.

Portia Heeft ú nog wat te zeggen koopman.

Antonio Niet veel.
Ik ben gereed.
Geef mij je hand Bassanio
het ga je goed.
Wees niet bedroefd dat ik dit voor jou moet doen.

Fortuna toont zich welwillender dan haar gewoonte is
normaal laat zij het slachtoffer zijn rijkdom overleven
om hem met holle ogen en gerimpeld gelaat
getuige te laten zijn van een armoedige oude dag.
Op deze wijze bespaart zij mij een lange pijnlijke martelgang.
Breng mijn lieve groeten aan je vrouw.
Vertel haar hoe Antonio stierf.
Zeg haar hoezeer ik jou liefhad.
Spreek goed over de dode.
En als het verhaal is verteld
vraag haar dan
te beslissen
of Bassanio ooit een echte boezemvriend had.
Als jij het betreurt dat je een vriend gaat verliezen
weet dan
dat jouw vriend het niet betreurt dat hij je schuld kan aflossen.
Want als de jood diep genoeg snijdt
betaal ik jou met heel mijn hart.

- Bassanio Antonio
ik trouwde een vrouw die me even lief is als het leven zelf.
Maar het leven zelf, mijn vrouw en de hele wereld
acht ik niet hoger dan jouw leven.
Ik zou met graagte dit alles verliezen en aan deze duivel willen offeren
als ik jou daarmee zou kunnen redden.
- Portia Je vrouw zou het je niet in dank afnemen als zij getuige was van dit aanbod.
- Gratiano Ik heb een vrouw die ik boven alles liefheb.
Maar ik zou haar in de hemel wensen
als zij daardoor deze lafhartige jood
zou kunnen vermurwen.
- NerissaHet is maar goed dat u dat achter haar rug zegt
uw huis zou anders wel eens te klein kunnen zijn.
- Shylock Terzijde.
Dit zijn nou christen mannen
Ik heb een dochter.....
Ze had nog beter een man van de familie Barabas kunnen kiezen
dan zo'n christen.
We verspillen onze tijd
wilt u uitspraak doen.
- Portia Eén pond vlees van deze koopman komt u toe.
Het hof legt het op en de wet bepaalt het.
- Shylock Allerrechtvaardigste rechter.
- Portia En u mag dit stuk vlees uit zijn borst snijden.
De wet staat het toe en het hof legt het op.

Shylock Hooggeleerde rechter.
Een vonnis zoals te verwachten was.

Portia Wacht even
er is nog iets anders.
Dit contract vergunt u geen druppel bloed.
De precieze tekst is 'een pond vlees'.
Neem wat u toekomt, neem uw pond vlees
maar wanneer u bij het snijden
één druppel christelijk bloed verspilt
zullen volgens Venetiaans recht
uw landerijen en goederen
aan de staat Venetië vervallen.

Gratiano Oh rechtschappen rechter.
He, noteer dat even jood.
Oh allerrechtvaardigste rechter.

Shylock Is dat de wet.

Portia Kijkt u de wet er maar op na.
Omdat u recht eist
kunt u er zeker van zijn
dat u recht zult krijgen.
En meer dan u lief is.

Gratiano Oh rechtschappen rechter.
Noteer dat even jood.
Een allerrechtvaardigste rechter, dat moet gezegd.

Shylock Goed, ik accepteer het bod.
Betaal driemaal de som
en ik laat die christen gaan.

Bassanio Hier is het geld.

Portia Wacht.
De jood krijgt wat hem toekomt.
Niet zo haastig.
Hij zal niets anders krijgen dan de boete.

Gratiano He jood
een rechtschappen rechter he
een allerrechtvaardigst rechtertje.

Portia Maak u klaar om het vlees uit te snijden
verlies geen druppel bloed
en snij geen gram meer of minder dan precies een pond vlees.
Wanneer je meer neemt of minder dan dat pond
al is het maar een tiende van een gram

of zelfs een twintigste van een schamele fractie van een gram
als de weegschaal maar een haartje verkeerd aanwijst
dan zul je dat met de dood moeten bekopen
en zal al je goed aan de staat vervallen.

- Gratiano Hier spreekt een wijs man jood.
Ik heb je in de klem ongelovige.
- Portia Waar wacht u nog op.
Neem uw boete.
- Shylock Geef me het geleende bedrag
en laat me gaan.
- Bassanio Hier is het
pak aan.
- Portia Hij heeft het hier voor de rechtbank afgewezen.
Hij krijgt zijn recht
én de boete.
- Gratiano Hier spreekt wéér een wijs man jood.
Hoor je, een wijs man.
- Shylock Maar krijg ik dan zelfs niet het geld wat ik hem leende.
- Portia Je krijgt niets anders dan de boete
die je op eigen risico moet nemen.
- Shylock Laat dan de duivel er maar van genieten.
Ik heb hier niets meer te zoeken.
- Portia Wacht even jood
de wet heeft nog wat anders voor u in petto.
Bij Venetiaans recht is bepaald dat
wanneer bewezen wordt
dat een vreemdeling rechtstreeks of indirect betrokken is
bij een levensbedreigende handeling gericht tegen een burger van de stad
-deze burger het recht heeft de helft van zijn bezit op te eisen
-de andere helft aan de staat vervalt
-en de Doge over het leven van de dader mag beslissen.
Deze verordening is volledig op u van toepassing.
Tijdens dit proces kwam duidelijk vast te staan
dat u zich indirect maar ook rechtstreeks
tegen het leven van de beklaagde heeft gericht.
Hiermee heeft u de straffen
die ik u zojuist noemde
over u afgeroepen.
Kniel neer
en smee de Doge om genade.

- Gratiano Smeek hem of je jezelf mag ophangen.
 Hoewel
 nu je gehele bezit aan de staat is toegevalen
 heb je zelfs geen duit meer om een touw te kopen.
 Dus zullen ze je op staatskosten moeten hangen.
- Doge Om u te tonen dat wij vanuit een andere mentaliteit handelen
 schenk ik u het leven nog vóórdát u erom vraagt.
 Echter de helft van uw bezit is voor Antonio.
 De andere helft vervalt aan de schatkist
 bescheidenheid en spijt kan dat nog verzachten tot een boete.
- Portia Wat de staat betreft, accoord
 maar Antonio krijgt zijn deel.
- Shylock Neem dan alles maar
 inclusief mijn leven.
 Als u de steunbalk van mijn huis wegneemt
 neemt u ook mijn huis.
 Evenzo neemt u mijn leven
 als u mij mijn middelen van bestaan ontnemt.
- Portia Welke genade wilt u hem nog verlenen Antonio.
- Gratiano Een gratis strop.
 In godesnaam niet meer.
- Antonio Als het de Doge en het hof behaagt
 hem de helft van zijn straf kwijt te schelden
 ben ik tevreden als hij mij de andere helft laat beheren
 om het bij zijn dood
 aan de jongeman te schenken die onlangs zijn dochter schaakte.
 Op twee voorwaarden
 dat hij in ruil voor deze gunst christen wordt
 en dat hij hier voor het hof belooft dat hij bij zijn dood
 zijn gehele bezit aan zijn dochter en zijn schoonzoon Lorenzo nalaat.
- Doge Dat moet hij doen.
 Anders herroep ik de gratie die ik hem zoëven schonk.
- Portia Bent u tevreden jood.
 Wat is hierop uw antwoord.
- Shylock Ik ben tevreden.
- Portia Klerk, maak een schenkingsakte.
- Shylock Ik vraag u mij te laten gaan
 ik voel me niet goed.
 Stuur me de akte na.
 Ik zal hem ondertekenen.

Doge Zoals u wilt.
Maar teken wel.

Gratiano Straks bij het dopen heb je twee getuigen nodig
maar als ik rechter was wees ik je er twaalf toe.
Om je naar de galg te brengen.
Niet naar de doopvont.

Shylock af.

Doge Mag ik u uitnodigen om bij mij te komen dineren.

Portia Neemt u me alstublieft niet kwalijk dat ik u moet teleurstellen.
Ik moet vanavond nog in Padua zijn en het is al laat.
Ik móét nú afreizen.

Doge Het spijt me zeer dat u geen tijd meer hebt.
Antonio, dank deze edele heer.
Volgens mij bent u hem veel verschuldigd.

Doge en zijn gevolg af.

Bassanio Zeer achtenswaardige heer
mijn vriend en ik zijn op deze dag
door uw wijsheid verlost van een aanzienlijke geldboete.
Sta ons toe de drieduizend ducaten
die wij de jood schuldig waren
als blijk van dank aan u te schenken.

Antonio Wij zijn u voor eeuwig dank verschuldigd.
U zult ten alle tijden een beroep op ons kunnen doen.

Portia Een goede beloning leidt tot tevredenheid.
Uw bevrijding stelt me zeer tevreden
daardoor voel ik me goed beloond.
Nooit was ik zo op geld belust.
Ik hoop dat u me zult herkennen wanneer we elkaar terug zien.
Ik neem afscheid van u en wens u het allerbeste.

Bassanio Geachte heer sta me toe dat ik aandring
laat ons u wat geven niet als loon maar als aandenken.
Ik vraag u om twee dingen
weiger ons dit niet en neem ons dit aandringen niet kwalijk.

Portia Omdat u zo aandringt, goed, ik ga accoord.
Antonio, schenk mij uw handschoenen
ik zal ze als een herinnering aan u dragen.
En om onze vriendschap te bezegelen
neem ik van u deze ring.
Trek uw hand niet terug

ik neem niets meer dan deze ring.
Als vriend zult u mij dit toch niet weigeren.

Bassanio Deze ring heer?
Die is van generlei waarde.
Ik zou me schamen u deze te geven.

Portia Ik wil niets anders dan dit.
En nu wil ik hem zeker.

Bassanio Deze ring heeft voor mij een bijzondere waarde.
Ik wil u de kostbaarste ring van Venetië schenken
waarvoor ik stad en land zal aflopen om hem te vinden.
Maar laat mij deze ring alstublieft houden.

Portia Ik zie dat u er een merkwaardige moraal op nahoudt.
Eerst leert u mij hoe ik moet bedelen
en nu
nu leert u mij hoe ik bedelaars moet afwijzen.

Bassanio Mijnheer, ik kreeg deze ring van mijn vrouw.
Toen zij hem mij omdeed
liet ze mij zweren
dat ik hem nooit zou verkopen noch zou weggeven of verliezen.

Portia Dat excuus gebruiken mensen altijd wanneer ze iets niet willen geven.
Wanneer uw echtgenote een weldenkend mens is
en zich realiseert hoezeer ik deze ring verdien
dan zal zij echt niet eeuwig kwaad op u blijven wanneer u hem mij schenkt.
Maar goed
het zij zo
accoord
het ga u goed
tot ziens.

Portia en Nerissa af.

Antonio Ach Bassanio, geef hem die ring.
Laat zijn verdiensten en mijn vriendschap
voor een keer zwaarder wegen dan de wensen van je vrouw.

Bassanio Gratiano, ren hem achterna en geef hem de ring.
En probeer hem mee te nemen naar Antonio's huis.
Haast je.

Gratiano af.

Kom, laat ons er ook heengaan.
Morgenvroeg snellen we beiden naar Belmont.
Kom Antonio.

Beiden af.

VIERDE BEDRIJF - TWEEDE TONEEL Venetië

Portia en Nerissa op.

Portia Zoek uit waar de jood woont.
Geef hem deze akte en laat hem tekenen.
Dan zijn wij vanavond nog weg en een dag eerder dan onze echtgenoten thuis.
Deze akte zal Lorenzo zeer welkom zijn.

Gratiano op.

Gratiano Gelu.....kkig.....heb ik.....u.....ingehaald.
Mijn vriend Bassanio vraagt u
of u alsnog deze ring in ontvangst wilt nemen
ook nodigt hij u uit om met hem te dineren.

Portia Helaas is dat laatste onmogelijk.
Voor zijn ring ben ik hem zeer erkentelijk.
Wilt u zo goed zijn mijn assistent het huis van de oude jood te wijzen.

Gratiano Dat zal ik graag doen.

Nerissa Mijnheer, ik wil u nog wat zeggen.
Terzijde tot Portia: Ik zal kijken of ik ook van mijn man zijn ring kan lospeuteren
ook hij zwoer hem voor eeuwig te koesteren.

Portia *Terzijde tot Nerissa:* Dat lukt je zeker.
We zullen ze straks met overtuiging zien zweren
dat ze hun ringen aan twee mannen gaven.
Laat ze maar komen.
We leggen ze het vuur goed aan de schenen
en zweren met nóg meer overtuiging terug
dat ze niet de waarheid spreken.
Maar kom, schiet op.
Je weet waar ik op je wacht.

Nerissa Kom waarde heer
wilt u mij nu het huis wijzen.

Allen af.

VIJFDE BEDRIJF Belmont, de tuin voor het huis van Portia.

Lorenzo en Jessica op.

Lorenzo De maan schijnt helder.
In een nacht als deze
met 'n wind die zonder het minste geluid
zachtjes de boomtoppen kust.
In zo'n nacht
ontvluchtte mijn kleine Jessica
met een vette buit én met haar lieve verkwister
het huis van de rijke jood.
Samen trokken zij uit Venetië
op weg naar het verre Belmont.

Jessica In een nacht als deze
beloofde de jonge Lorenzo
haar zijn eeuwige liefde.
Hij stal haar hart
met vele zoete beloften.
Waarvan hij er geen na kwam.

Lorenzo In een nacht als deze
betoverde die mooie Jessica
als een kleine feeke
haar aardige en zachte beminde.
En hij
hij vergaf het haar.

Jessica In een nacht als deze
in deze nacht
zou mooie Jessica
alle verleden nachten
met haar zachte beminde
tegelijk willen beleven.
Als daar tenminste niemand aankwam.
Hoor, voetstappen van een.....man!!!!

Stephano, een bode, op.

Lorenzo Hallo
wie komt daar in deze nachtelijke stilte aanrennen.

Stephano Een vriend.

Lorenzo Een vriend?
Hoe vriend, wat vriend, wie vriend.
Mag ik je naam vriend.

Stephano Ik heet Stephano en kom de boodschap brengen
dat mevrouw nog vóór de ochtend hier in Belmont zal zijn.

Zij maakt een bedevaart langs de vele kruisbeelden
telkens knielend bidt zij voor een gelukkig huwelijk.

Lorenzo Wie heeft zij bij haar.

Stephano Niemand anders dan haar kamenierster en een of andere vrome kluizenaar.
Mag ik u vragen of mijn meester al terug is.

Lorenzo Nee, nog niet
we hebben ook nog niets van hem gehoord.
Jessica, zullen we naar binnen gaan
en een feestelijke maaltijd gaan klaar maken
om de terugkeer van de vrouw des huizes te vieren.

Lancelot op.

Lancelot Hola sola ho sa lo loha, hallo.

Lorenzo Hoorde ik wat.

Lancelot Hallé hallé hallo
zag u wellicht mister Lorenzo.
Monsieur Lorenzoooooooo
of so of so of so.

Lorenzo Ja, zoooo is het goed.
Hier is ie.

Lancelot Hierisie?
Hierdaarisiewaar?

Lorenzo Hier.

Lancelot Vertel.
Uuuuhh.
Zeg tegen hem dat er een postkoets vol meester van mij
ik bedoel vol, van mijn meester
hier naar toe is
met een enorme lading goed nieuws goed goed.
En mijn meester
zal hier nog vóór het krieken van den dag in hoogsteigen persoon verschijnen.

Lancelot af.

Lorenzo Lief, laten we binnen op hen wachten.
Of toch maar niet, waarom zouden we.
Stephano wil je wat voor me doen.
Vertel ze binnen dat mevrouw eraan komt.
en laat de muzikanten hun best gaan doen.

Stephano af.

Jessica In een nacht als deze
word ik zo warm en zacht van zinnen.

Lorenzo In een nacht als deze
wil ik niets anders dan jou zacht beminnen.

Jessica In een nacht als deze
vraag ik je stil kom zacht bij me binnen.

Portia en Nerissa op.

Portia Dat lichtje dat we daar zien
brandt bij mij in de hal.
Wat reikt zo'n kaars toch ver.
Zó schittert een goede daad in een boze wereld.

Nerissa Maar als de maan zou schijnen
zouden we hem niet zien.

Portia Zo dimt grote roem de kleine.
Een plaatsvervanger kan stralen als een koning
tot de koning zelf verschijnt
dan vervloeit zijn aanzien
zoals rivierwater in zee.
Luister, muziek.

Nerissa Dat zijn je eigen muzikanten.

Portia Wat wordt je beleving der dingen toch sterk bepaald door de omstandigheden.
Deze muziek lijkt nu veel mooier dan overdag.

Nerissa In dit geval speelt ook de stilte een grote rol.

Portia Als je niet aandachtig luistert
zingt een kraai even lieflijk als een leeuwerik.
En ik denk
als een nachtegaal overdag zou zingen
als alle ganzen snateren
hij niet een mooiere zanger zou lijken dan een mus.
De waarde van de dingen is erg afhankelijk van tijd en plaats.
Stil eens.
Het lijkt of de maan slaapt en maar niet wil ontwaken.

De muziek stopt.

Lorenzo Als ik me niet vergis
is dat de stem van Portia.

Portia Hij herkent me zoals een blinde een koekoek
het is mijn harde stem.

Lorenzo Lieve mevrouw
welkom thuis.

Portia We hebben gebeden voor het welzijn van onze mannen.
We hopen dat het heeft geholpen.
Zijn ze al terug.

Lorenzo Helaas nog niet mevrouw.
Maar er is al wel een bode langs geweest
die meldde dat zij in aantocht waren.

Portia Nerissa ga naar binnen
en vertel ze daar
dat ze met niemand over onze afwezigheid praten.
Jij ook niet Lorenzo
evenmin als Jessica.

Trompetgeschal.

Lorenzo Uw man komt eraan
ik hoor zijn trompet.
Wij zullen niets verklikken mevrouw
maakt u geen zorgen.

Portia Deze nacht lijkt wel 'n treurige dag.
Met dit fletse licht lijkt hij op een bewolkte dag
waarop de zon zich hardnekkig schuil blijft houden.

Bassanio, Antonio, Gratiano en gevolg op.

Bassanio Maar zelfs in het aardeduister
ben jij mijn lichtend voorbeeld.

Portia Ik wil wel licht geven
maar niet licht zijn.
Want een lichte vrouw
geeft haar man te veel gewicht.
En dat mag nooit met Bassanio gebeuren.
Welkom thuis mijn vriend.

Bassanio Dank je lief.
Mag ik je mijn vriend voorstellen.
Dit is Antonio.
Dit is de man aan wie ik zoveel verschuldigd ben.

Portia Je bent in alle opzichten veel aan hem verschuldigd.
omdat, zoals ik hoorde, hij zich ten gunste van jou in de schulden stak.

Antonio Niet meer
ik ben van alle schuld verlost.

- Portia Mijnheer
 het doet mij een groot genoegen dat u ons met een bezoek vereert
 dat valt niet in woorden uit te drukken.
 Daarom zal ik u verdere beleefdheidsfrasen en loftuitingen besparen.
- Gratiano *Tot Nerissa:*
 Ik zweer het je bij de maan die daar staat
 ik heb hem echt aan die klerk van de rechtbank gegeven.
 Als ik geweten had dat het je zo'n pijn deed
 had ik hem nog liever zijn ballen afgesneden.
- Portia Nu al ruzie
 wat is er aan de hand.
- Gratiano ' n Hoop drukte over een beetje goud
 ' n onnozele ring die ik van haar kreeg.
 Met ' n rijmpje erop zoals op messen.
 Van die messenmakerspoëzie:
 'Blijf me trouw ik hou van jou.'
- Nerissa Wat zever je nou over versjes en onnozele ringen.
 Toen ik jou die ring gaf
 heb je mij gezworen
 dat je hem zou dragen tot je dood
 dat hij met jou het graf zou ingaan.
 Je had er zorgvuldiger mee om kunnen gaan
 was het niet voor mij geweest
 dan toch minstens vanwege je vurige belofte.
 Aan een klerk gegeven!
 Mijn god.
 Zeker een die geen last had van baardgroei.
- Gratiano Nog niet nee
 daar was hij nog te weinig man voor.
- Nerissa Nou, voordat een vrouw een man is geworden.
- Gratiano Ik zweer het je
 ik gaf hem aan een jonge jongen
 zo'n broekie, zo'n onbeduidend jongetje
 Ongeveer zo groot als jij, dat klerkje
 zo'n praatjesmaker
 hij vroeg hem als loon.
 Ik kon het niet over mijn hart verkrijgen hem die ring te weigeren.
- Portia Ik vind het een schande
 laat ik daar duidelijk over zijn
 dat je zo onzorgvuldig omgaat met het eerste cadeau van je vrouw.
 Een ring die je
 vergezeld van vele beloften

van jou af te troggelen.

Nerissa vertel me wat moet ik geloven.

Ik mag doodvallen als het geen vrouw is die deze ring nu om haar vinger draagt.

Bassanio

Nee

op mijn erewoord.

Met de hand op mijn hart zweer ik dat hij niet in het bezit is van een vrouw
maar van een zeer geleerd rechter die drieduizend ducaten afwees

en alleen mijn ring wilde

wat ik hem overigens in eerste instantie weigerde.

Teleurgesteld en ontstemd liet ik hem vertrekken

terwijl hij nog even daarvoor het leven van mijn vriend had gered.

Wat moest ik doen lieve vrouw van me.

Ik kon niet anders dan het hem nasturen.

Schaamte én diepe dankbaarheid lieten me geen andere keus.

Ik wilde mijn eer niet laten bezoedelen door ondankbaarheid.

Vergeef het me lieve Portia.

Ik zweer bij de gewijde kaarsen van deze nacht

als jij er bij was geweest

had je me gesmeekt

de ring aan deze nobele rechter af te staan.

Portia

Laat die rechter niet bij me in de buurt komen.

Nu hij mijn lievelings juweel bezit

waarvan jij zwoer dat je het zou koesteren

zal ik net zo vrijgevig zijn als jij

en hem niets weigeren van wat ik bezit

zelfs niet mijn lichaam en ook niet het echtelijk bed.

Ik zal hem makkelijk herkennen daar ben ik zeker van.

Dus slaap niet meer één nacht buitenshuis.

Let op me met argusogen.

Doe je dat niet en laat je me alleen.

Nou

bij mijn eer

en ik heb die nog steeds

dan wordt deze rechter mijn bedgenoot.

Nerissa

En ik zijn klerk.

Dus overweeg goed bij jezelf

of je mij wel alleen kunt laten.

Gratiano

Oh ga je zo.

Let dan maar goed op dat ik hem niet te pakken krijg.

Ik ruïneer zijn potlood.

Antonio

En ik ben de ellendige oorzaak van al deze twisten.

Portia

U treft geen blaam mijnheer.

U bent en blijft van harte welkom.

Bassanio

Portia

ik had géén keus
maar tóch
vergeef me.
En in aanwezigheid van al onze vrienden
zweer ik bij je mooie ogen
waarin ik mijzelf weerspiegeld zie....

Portia Hoor hem.
In mijn ogen ziet hij zichzelf dubbel weerspiegeld.
In elk oog één keer.
Goed, zweer bij je dubbele zelf
dan hebben we een tweevoudige meined.

Bassanio Kom nou.
Luister alsjeblijft naar me.
Vergeef me deze ene fout.
Ik zweer je met de hand op mijn hart
dat ik nooit meer een belofte aan jou zal breken.

Antonio Mevrouw, eens zette ik mijn lichaam in voor zijn welzijn
en als de man die nu uw ring heeft
er niet was geweest
zou alles zijn misgegaan.
Maar ik zou zo weer durven zweren
en nu met mijn ziel als inzet
dat uw man nooit meer
een belofte met u zal breken.

Portia Goed nu u zijn borg bent
geef hem dit.
Gebied hem hier beter op te letten dan op de vorige.

Antonio Bassanio.
Zweer dat je deze ring voor altijd bij je zult houden.

Bassanio Hemeltje
dat is dezelfde die ik aan de rechter gaf.

Portia Hij gaf hem aan mij.
en vergeef het me Bassanio
in ruil daarvoor deelde ik met hem het bed.

Nerissa En jij mijn lieve Gratiano
jij moet mij vergeven.
Want dat broekje van een klerkje
heeft met mij de afgelopen nacht doorgebracht
in ruil voor deze ring.

Gratiano Dit lijkt op het herstellen van een weg in de zomer terwijl er niets aan de hand is.
We dragen al horens nog voor we het verdienen.

Portia Praat niet zo grof.
Wat staan jullie daar allemaal verbaasd te zijn.
Hier is een brief
lees hem als je tijd hebt.
Hij komt van Padua van Bellario.
Hierin zul je lezen dat Portia de rechter was
en Nerissa zijn klerk.
Lorenzo kan getuigen dat wij direct na jullie zijn vertrokken
en zoëven pas arriveerden.
Ik ben nog niet in mijn huis geweest.
Antonio nogmaals welkom
ik heb beter nieuws voor u
dan u durft verwachten.
Maak deze brief snel open
daarin zult u lezen dat drie van uw galjoenen
onverwacht en rijk beladen
de haven zijn binnengelopen.
Ik zal u niet vertellen bij welk vreemd toeval
ik in het bezit van deze brief kwam.

Antonio Ik sta verstomd.

Bassanio Was jij de rechter?
En ik herkende je niet?

Gratiano Was jij de klerk die mij hoorntjes opzette?

Nerissa Klopt
maar de klerk zal dit niet eerder doen
vooraleer hij een echte man geworden is.

Bassanio Lief rechtertje
wil je mijn bedgenootje zijn.
Als ik weg ben mag je met mijn vrouw.

Antonio Lieve mevrouw
u schonk mij mijn leven.
Maar ook waarv an ik moet leven.
Ik lees hier zwart op wit
dat mijn schepen veilig zijn aangeland.

Portia En nu jij Lorenzo.
Mijn klerk heeft ook voor jou enkele goede berichten.

Nerissa Ja en je krijgt het zonder bijbetaling.
Ik overhandig jou en Jessica
een schenkingsakte van de rijke jood.
Jullie erven alles wat hij na zijn dood achterlaat.

Lorenzo Lieve lieve dames
u strooit manna op de wegen der hongerigen.

Portia Het is al bijna ochtend.
Jullie weten nog lang niet alles over hoe het gelopen is.
Laten ons naar binnen gaan
dan kunnen jullie ons daar overstelpen met al je vragen.
en zullen wij je naar waarheid antwoorden.

Gratiano Dat is goed.
Maar de eerste vraag die Nerissa van mij moet beantwoorden
is
wil zij de rest van de nacht opblijven
of
wil zij de twee uren
die ons nog tot het ochtendgloren resten
met mij samen in bed doorbrengen
ik zal dan
als de dag verschijnt
en het donker verdwijnt
met mijn deken het duister behouden
door met mijn klerk een nestje te bouwen.
En mijn hele verdere leven
zal ik Nerissa's ring
koesteren en kozen
als haar allerliefste
meest geheime
en hoogst begeerlijke ding.

Einde.

Creil, Noordoostpolder, maart 1998